

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування**

**ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:**

**Завідувачка кафедри,
д.е.н., проф.**

_____ **Світлана ХАЛАТУР**
« ____ » _____ **2024 р.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: Удосконалення управління пасивами страхових компаній для
забезпечення її фінансової стійкості

Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування
та фондовий ринок»
Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувачка

Світлана ЖОВТЯК

**Науковий керівник,
д.е.н., професор**

Оксана ГРАБЧУК

Дніпро – 2024

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Обліку і фінансів

Кафедра: Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Освітньо-професійна програма: «Фінанси, банківська справа та страхування»

Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Ступінь вищої освіти: Магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____
« _____ » _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ на підготовку кваліфікаційної роботи

Жовтяк Світлани Василівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Удосконалення управління пасивами страхових компаній для забезпечення її фінансової стійкості

Науковий керівник: Грабчук Оксана Миколаївна, д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від «09» жовтня 2024 р. № 3364.

2. Термін подання здобувачем роботи: «06» грудня 2024 року.

3. Вихідні дані до роботи: річні та квартальні звіти про фінансові результати, баланс, звіти про власний капітал ПАТ «СК «УСГ»; законодавчі документи, що регулюють роботу страховиків в Україні та міжнародні стандарти; статті, монографії та наукові публікації з теми управління пасивами страхових компаній; дані НБУ, Державної служби статистики, профільних асоціацій страховиків.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Вступ. 2. Теоретико-прагматичні аспекти управління пасивами страховика для забезпечення його фінансової стійкості. 3. Оцінка результатів управління пасивами ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група». 4. Напрями вдосконалення управління пасивами страхової компанії для підвищення її фінансової стійкості. 5. Висновки і пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

1. Класифікація пасивів страхової компанії. 2. Складові комплексного підходу забезпечення фінансової стійкості страхової компанії. 3. Бізнес-модель СК «УСГ» за часткою видів страхування у 2023 році. 4. Динаміка бруто-премій і рівня страхових виплат: порівняння показників СК «УСГ» із загальноринковими. 5. Зміни у структурі пасивів СК «УСГ» у 2019-2023 рр., %. 6. Зміна структури власного капіталу СК «УСГ» у 2019-2023 рр. . 7. Концептуальні підходи до управління пасивами страховика. 8. Напрями нарощування пасивів страховика. 9. Зв'язок між темпом коригування фактичного фінансового важеля до бажаного цільового рівня. 10. Використання інноваційних технологій для покращення управління фінансовими ризиками страховика. 11. Інтегрована система управління ризиками для підвищення фінансової надійності страхових компаній. 12. Матриця фінансової стратегії страховика.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання «20» травня 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретико-прагматичні аспекти управління пасивами страховика для забезпечення його фінансової стійкості	12.07.2024	виконано
2	Оцінка результатів управління пасивами ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група»	16.09.2024	виконано
3	Напрями вдосконалення управління пасивами страхової компанії для підвищення її фінансової стійкості	04.11.2024	виконано
4	Висновки і пропозиції	25.11.2024	виконано
5	Оформлення роботи	06.12.2024	виконано

Здобувачка _____
(підпис)

Світлана ЖОВТЯК

Керівник роботи _____
(підпис)

Оксана ГРАБЧУК

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПАСИВАМИ СТРАХОВИКА ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ	8
1.1. Сутність і класифікація пасивів страхової компанії	8
1.2. Методологічні та правові основи управління капіталом страховика	14
1.3. Способи забезпечення фінансової стійкості страхової компанії	20
Висновки до розділу 1	33
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ УПРАВЛІННЯ ПАСИВАМИ ПАТ «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «УКРАЇНСЬКА СТРАХОВА ГРУПА»	37
2.1. Загально-економічна характеристика ПАТ «СК «Українська страхова група»	37
2.2. Аналіз пасивів страховика та ефективності їх використання	43
2.3. Оцінка фінансової стійкості та платоспроможності страховика	51
Висновки до розділу 2	55
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПАСИВАМИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ	57
3.1. Розвиток підходів до управління пасивами страхових компаній	57
3.2. Інтеграція інноваційних технологій у систему ризик-менеджменту страховика для забезпечення його фінансової стійкості	65
3.3. Формалізація напрямів розвитку страховика на основі матриці прогнозування фінансової рівноваги	71
Висновки до розділу 3	78
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	84

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення управління пасивами страхових компаній для забезпечення її фінансової стійкості»

Кваліфікаційна робота містить: 90 с., 12 рис., 8 табл., 67 літературних джерел.

Об'єкт дослідження – процес управління пасивами страхових компаній

Предмет дослідження – підходи і механізми управління пасивами страхових компаній для підвищення їх ефективності та фінансової стійкості.

Метою роботи є формування науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення управління пасивами страхових компаній, спрямованих на досягнення їх фінансової стійкості, мінімізацію ризиків і підвищення адаптивності до змін економічного середовища.

Методи дослідження – аналіз і синтез, системний підхід, статистичні методи, метод компаративного аналізу, матричний метод стратегічного планування.

В ході виконання кваліфікаційної роботи удосконалено методичні підходи до управління пасивами страхових компаній, що забезпечують досягнення їх фінансової стійкості в умовах економічної нестабільності.

Результати рекомендовані до впровадження ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група».

КЛЮЧОВІ СЛОВА

СТРАХОВА КОМПАНІЯ, ПАСИВИ, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, ФІНАНСОВІ РИЗИКИ.

KEYWORDS

INSURANCE COMPANY, LIABILITIES, FINANCIAL STABILITY, SOLVENCY, FINANCIAL RISKS.

ВСТУП

Управління пасивами страхових компаній визначається важливим аспектом формування їхньої фінансової стійкості, особливо в умовах економічної нестабільності. У сучасних умовах глобальних ризиків і зростаючої конкуренції страхові компанії стикаються з викликами в забезпеченні ефективного балансу поміж активами й пасивами. Постійні зміни в законодавстві та нормативних вимогах підвищують необхідність удосконалення методів управління пасивами для відповідності сучасним стандартам. Неефективне управління пасивами може призвести до дефіциту резервів, що ставить під загрозу покриття страхових виплат перед клієнтами. Впровадження новітніх інструментів і підходів до управління пасивами дозволяє підвищити адаптивність компаній до економічних шоків.

Піднесення фінансової стійкості страховиків постає важливим фактором стабільності фінансового ринку загалом. Удосконалення управління пасивами сприяє зростанню довіри клієнтів і інвесторів до страхових компаній. Аналіз сучасних викликів та тенденцій у сфері управління пасивами дозволяє розробити більш ефективні стратегії для страхових компаній. Зростання кількості природних катастроф і техногенних ризиків вимагає від страховиків більшої гнучкості у формуванні страхових резервів. Наукове обґрунтування та впровадження нових підходів до управління пасивами забезпечує довгострокову сталість страхових компаній у мінливому середовищі.

Інноваційні підходи до управління пасивами сприяють підвищенню результативності використання капіталу та забезпечують довгострокову стійкість компаній. Дослідження цієї теми дозволяє запропонувати рішення, які відповідають новим викликам фінансового середовища та сприяють стабільності страхового ринку.

Науковим розвідкам у галузі менеджменту фінансів страхових компаній присвятило свої праці значне коло науковців, серед них: Ю.В. Алескерова, В.В. Бобиль, Л.М. Богріновцева, В.І. Глухова, О.С. Журавка, Л.М. Клапків, О.В. Кнейслер, Т.Д. Кривошлик, С.С. Осадець, Д.П. Расшивалов, Н.С. Ситник, О.А. Сич, Р.Г. Сніщенко, Н.В. Ткаченко, С.М. Халатур, В.М. Юхименко та багато інших. Попередні дослідження в галузі управління пасивами страхових компаній зосереджувалися на вивченні методик оптимізації структури страхових резервів і мінімізації ризиків. Значна увага приділялася аналізу впливу макроекономічних зрушень на фінансову сталість страховиків. Проте виклики щодо подальшої цифрової інклюзії та катастрофічних воєнних загроз вимагають розвитку досліджень у напрямі перманентного формування фінансової сталості страховиків.

Мета дослідження – формування науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення управління пасивами страхових компаній, спрямованих на досягнення їх фінансової стійкості, мінімізацію ризиків і підвищення адаптивності до змін економічного середовища.

Представлена мета досягається за умови вирішення таких завдань:

- розглянути сутність і класифікацію пасивів страхової компанії;
- систематизувати методологічні та правові основи управління капіталом страховика;
- визначити способи забезпечення фінансової стійкості страховика;
- розглянути загально-економічну характеристику ПАТ «СК «Українська страхова група»;
- проаналізувати стан і структуру пасивів ПАТ «СК «УСГ» та ефективність їх використання;
- надати оцінку показникам фінансової стійкості та платоспроможності ПАТ «СК «УСГ»;
- розглянути підходи до управління пасивами страхових компаній;
- обґрунтувати можливість інтеграції інноваційних технологій у систему ризик менеджменту страховика;

– формалізувати напрями розвитку страховика на основі матриці прогнозування фінансової рівноваги.

Об'єкт дослідження – процес управління пасивами страхових компаній.

Предмет дослідження – підходи і механізми управління пасивами страхових компаній для підвищення їх ефективності та фінансової стійкості.

У даній кваліфікаційній роботі були використанні різноманітні наукові та економічні методи дослідження, серед них: аналіз і синтез – для вивчення теоретичних і прагматичних аспектів управління пасивами страховиків й узагальнення наявних підходів; метод системного підходу – для комплексного аналізу процесів управління пасивами і виявлення взаємин поміж різними елементами цієї системи; інтерпретація економічних даних – задля оцінки фінансової стійкості страховиків на основі аналізу їх балансу, резервів і зобов'язань; статистичні методи – для аналізу фінансових показників та виявлення тенденцій в управлінні пасивами; метод компаративного аналізу – для оцінки різних підходів до управління пасивами в страхових компаніях та їх дії на фінансову стійкість; матричний метод стратегічного планування – для аналізу та вибору оптимальних фінансових рішень на основі оцінки ключових факторів і варіантів розвитку компанії.

Інформаційною базою дослідження визначається: річні та квартальні звіти про фінансові результати, баланс, звіти про власний капітал і ліквідність ПАТ «СК «УСГ»; законодавчі документи, що регулюють роботу страховиків в Україні та міжнародні стандарти; статті, монографії та наукові публікації з теми управління пасивами страхових компаній; дані НБУ, Державної служби статистики, профільних асоціацій страховиків.

Наукова новизна дослідження відбивається в удосконаленні методичних підходів до управління пасивами страхових компаній, що забезпечують досягнення їх фінансової стійкості в умовах економічної нестабільності.

Практичне значення дослідження полягає в розробці рекомендацій для страхових компаній щодо вдосконалення управління пасивами, що дозволяє

підвищити їх фінансову стійкість, зменшити ризики ліквідності та покращити баланс між активами і зобов'язаннями.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПАСИВАМИ СТРАХОВИКА ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

1.1. Сутність і класифікація пасивів страхової компанії

Пасиви страхової компанії складаються з джерел коштів та зобов'язань, які компанія використовує для своєї діяльності. Вони відображають фінансові зобов'язання перед різними контрагентами та вкладниками, а також структуру капіталу, яка забезпечує стабільність страхової компанії.

Пасиви відображають фінансові зобов'язання страховика перед клієнтами, іншими контрагентами та акціонерами. Вони включають як кошти, отримані від страхових внесків, так і борги перед іншими фінансовими організаціями. Основна мета управління пасивами – забезпечити платоспроможність компанії та її здатність покривати ризики у довгостроковій перспективі [17].

Класифікація пасивів страхової компанії представлена на рис 1.1.

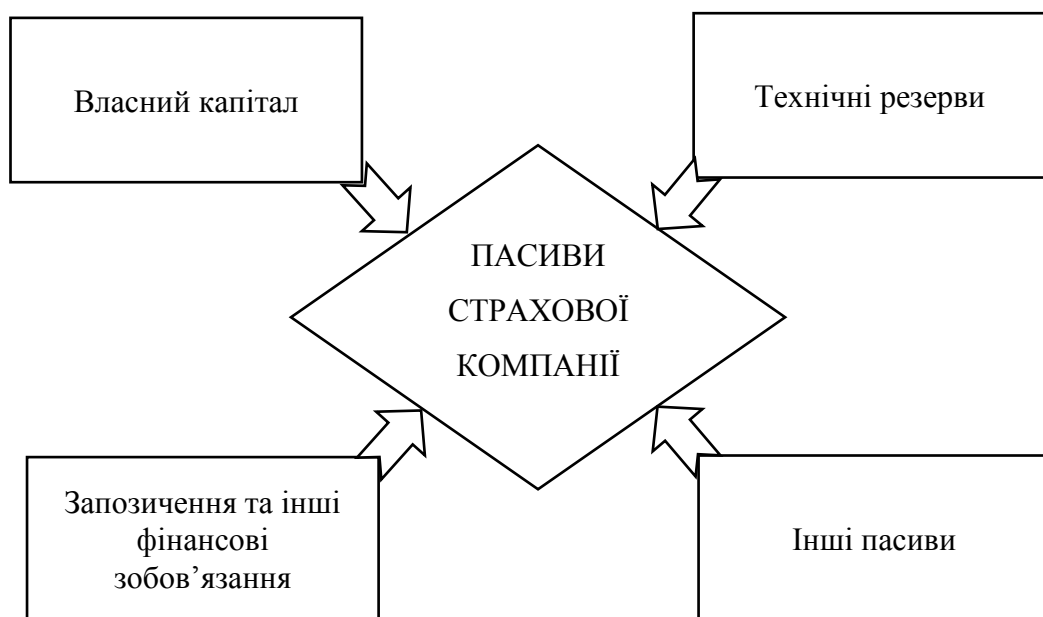

Рис. 1.1. Класифікація пасивів страхової компанії

Власний капітал – це кошти, які належать власникам (акціонерам) страхової компанії. Власний капітал є основою фінансової стійкості та надійності страхової компанії, оскільки він складає ресурси, які компанія може використовувати для покриття збитків і фінансування своєї діяльності [25]. Власний капітал складається з статутного та резервного капіталу, а також з накопиченого або нерозподіленого прибутку.

Статутний капітал – це кошти, які інвестуються засновниками або акціонерами компанії під час її створення або на етапі збільшення капіталу. Цей капітал служить для покриття основних витрат на початку діяльності компанії та створення її страхового портфеля. Статутний капітал фіксується в установчих документах компанії і є своєрідною «подушкою безпеки» для покриття ризиків.

Накопичений прибуток або нерозподілений прибуток – це частина чистого прибутку компанії, яка не виплачується акціонерам у вигляді дивідендів, а реінвестується в розвиток компанії. Цей капітал створює додаткову фінансову подушку для компанії, дозволяючи їй адаптуватися до змін у ринкових умовах і забезпечувати свою платоспроможність. Згодом цей прибуток може бути використаний для розширення бізнесу або покриття непередбачених витрат.

Резервний капітал – це частина власного капіталу, яка формується відповідно до вимог законодавства або внутрішніх політик компанії для захисту інтересів клієнтів і акціонерів. Резервний капітал зазвичай використовується для покриття можливих збитків, компенсації нестачі коштів для виконання зобов'язань та інших випадків, передбачених політикою компанії. Резервний капітал створює додатковий рівень безпеки для фінансових операцій і служить «буфером» на випадок форс-мажорних обставин [26].

Власний капітал забезпечує фінансову стабільність страхової компанії, оскільки знижує ризики, пов'язані з її зобов'язаннями перед клієнтами.

Технічні резерви – кошти, які призначені для покриття страхових зобов'язань перед клієнтами. Вони є важливою складовою пасивів і забезпечують покриття страхових зобов'язань перед клієнтами. Це особливо критично для виконання страхових договорів та управління ризиками.

Технічні резерви – це фінансові резерви, які страхова компанія формує для забезпечення майбутніх страхових виплат та зобов'язань. Вони створюються для того, щоб компанія була готова покрити страхові ризики, навіть якщо настане значна кількість страхових випадків одночасно [23].

Резерв збитків (резерв для виплати страхових відшкодувань). Цей резерв створюється для покриття страхових виплат за вже настаними страховими випадками, але виплата за якими ще не здійснена. Включає як оцінені суми виплат за заявленими випадками, так і орієнтовні резерви для випадків, про які ще не відомо, але вони, ймовірно, будуть заявлені (наприклад, відкладені претензії). Допомагає компанії бути готовою до обробки запитів на виплати, що є критичним для фінансової стабільності.

Резерви майбутніх виплат за укладеними договорами (математичний резерв). Цей резерв формується для забезпечення виплат за договорами страхування, термін дії яких ще не завершився. Його розраховують на основі прогнозів щодо тривалості договору, очікуваної частоти страхових випадків та суми потенційних виплат. Особливо актуально для страхування життя, де страхові випадки можуть статися через значний проміжок часу після укладення договору.

Резерви для непередбачених витрат (резерв катастроф) призначені для покриття збитків у разі значних катастрофічних подій, таких як природні лиха (повені, землетруси) або інші великі інциденти. Створюються для захисту компанії від фінансових наслідків значних ризиків, що мають низьку ймовірність, але можуть призвести до великих збитків. Створення такого резерву допомагає уникнути різких коливань у фінансових показниках компанії [23].

Резерви для стабілізації страхових тарифів формуються для

підтримання стабільності тарифів у майбутньому. Мають особливе значення, коли компанія очікує, що певні ризики можуть зростати або ставки інвестиційного доходу будуть змінюватися. Допомагає уникнути різкого підвищення тарифів, що може вплинути на клієнтів та конкурентоспроможність компанії.

Технічні резерви відіграють ключову роль у забезпеченні платоспроможності страхової компанії та створюються відповідно до вимог страхового законодавства і стандартів бухгалтерського обліку. Вони мають захисну функцію для фінансових показників компанії та забезпечують її готовність до покриття страхових зобов'язань у будь-який момент [28].

Запозичення та інші фінансові зобов'язання – охоплює ті кошти, які страхова компанія отримала від інших фінансових інституцій або контрагентів у вигляді боргових зобов'язань. Ці кошти використовуються для підтримки фінансової ліквідності та розвитку бізнесу, особливо у випадках, коли власного капіталу або страхових премій недостатньо для покриття зобов'язань.

Короткострокові кредити – це позики, що мають бути повернуті протягом одного року. Їх зазвичай використовують для покриття операційних витрат або для управління ліквідністю. Наприклад, короткострокові кредити можуть забезпечити виплати за страхуванням, коли є тимчасова нестача коштів [35].

Довгострокові кредити – це позики на термін більше одного року, які можуть залучатися для інвестування в стратегічні проєкти, наприклад, у розвиток нових страхових продуктів чи розширення бізнесу. Довгострокові кредити часто надаються під нижчий відсоток порівняно з короткостроковими і є менш залежними від коливань у ліквідності.

Страхова компанія може випускати облігації для залучення коштів на ринку капіталу. Це особливо популярно серед великих страхових компаній, які мають стабільний фінансовий стан і можуть отримати вигідні умови на ринку. Випуск облігацій дозволяє залучити кошти від широкого кола

інвесторів, а погашення облігацій зазвичай здійснюється після закінчення визначеного терміну. Інші боргові цінні папери, такі як ноти або комерційні папери, також можуть використовуватися для короткострокового чи середньострокового фінансування.

Зобов'язання компанії щодо сплати коштів своїм постачальникам та партнерам за надані послуги або товари. Включає борги за послуги, пов'язані з основною діяльністю страховика, як-от маркетингові послуги, ІТ-послуги, юридична підтримка тощо. Вчасне погашення цієї заборгованості важливе для збереження хороших відносин із контрагентами та уникнення штрафів або додаткових витрат [43].

Страхова компанія може використовувати лізинг для фінансування основних засобів, наприклад, офісного обладнання чи транспортних засобів. Лізинг дозволяє отримати доступ до ресурсів без значного початкового капіталовкладення, сплачуючи орендні платежі протягом визначеного періоду.

Інші боргові зобов'язання можуть включати різні коротко- та середньострокові зобов'язання, наприклад, борги за податками або за невиконаними фінансовими зобов'язаннями перед іншими юридичними особами. Також можуть включати забезпечення гарантій перед клієнтами та третіми сторонами, що є частиною операційної діяльності страхової компанії.

Ефективне управління запозиченнями та іншими фінансовими зобов'язаннями дозволяє страховій компанії забезпечити достатній рівень ліквідності для покриття поточних витрат і страхових виплат; зменшити вартість запозичених коштів через правильне використання коротко- та довгострокових кредитів; зберігати хороші відносини з партнерами і постачальниками через своєчасне погашення зобов'язань [48].

Інші пасиви – зобов'язання, що не входять у попередні категорії. Це переважно короткострокові зобов'язання, що виникають у процесі операційної діяльності страхової компанії.

Податкові зобов'язання – включають заборгованість компанії перед

державою за різними податками, такими як податок на прибуток, податок на додану вартість (ПДВ) тощо. Можуть також включати нараховані, але ще не сплачені податки та збори.

Зобов'язання з виплати заробітної плати та інших виплат персоналу – Містять нараховану заробітну плату, яку компанія ще не виплатила своїм працівникам. Можуть також включати зобов'язання зі сплати премій, бонусів або інших винагород, нарахованих, але ще не сплачених [40].

У деяких випадках створюються резерви для виплати відпускних зобов'язань перед працівниками. Це зобов'язання накопичується у міру роботи співробітників, а його виплата відбувається у майбутньому.

Короткострокова кредиторська заборгованість перед постачальниками та підрядниками. Заборгованість перед контрагентами за товари, послуги або роботи, які надані, але ще не оплачені компанією. Може включати також рахунки за комунальні послуги, оренду тощо.

Інші короткострокові зобов'язання – включають будь-які інші фінансові зобов'язання, які не були віднесені до попередніх категорій. Це можуть бути аванси, отримані від клієнтів або партнерів, штрафи та пені, нараховані за порушення умов договорів, а також інші суми, які страховик зобов'язаний виплатити у короткі терміни.

Інші пасиви є важливим елементом у фінансовій структурі страхової компанії, оскільки вони відображають різні операційні зобов'язання, які мають бути виконані в короткостроковій перспективі. Ефективне управління цими зобов'язаннями допомагає уникнути дефіциту ліквідності та забезпечує стабільність операційної діяльності страховика [40].

Ефективне управління пасивами є важливим для забезпечення фінансової стабільності страхової компанії.

1.2. Методологічні та правові основи управління капіталом страховика

Управління капіталом страхової компанії є важливим аспектом її стабільності та ефективності, що потребує ґрунтовного аналізу як методологічних, так і правових аспектів.

Фінансовий аналіз страховики проводять детальний аналіз фінансових показників, таких як рівень ліквідності, платоспроможності, рентабельності та ефективності управління активами [47]. Це дозволяє оцінити поточний стан капіталу компанії та його відповідність стратегічним цілям.

Планування капіталу процес який включає прогнозування обсягів капіталу, який знадобиться для виконання зобов'язань за полісами, та оцінку потреб у додатковому капіталі на покриття можливих ризиків. Зазвичай планування капіталу проводиться на декілька років наперед, враховуючи як поточний стан компанії, так і майбутні зміни на ринку.

Розподіл капіталу здійснюється з урахуванням видів страхування, які компанія пропонує, розмірів ризиків, пов'язаних з різними страховими продуктами, та необхідності створення резервів. Це дозволяє ефективно розподілити фінансові ресурси та забезпечити фінансову стійкість компанії.

Страхові компанії створюють резерви для покриття майбутніх страхових зобов'язань. Це обов'язкова вимога для забезпечення платоспроможності та захисту інтересів страхувальників. Резерви можуть бути технічними (створені для покриття конкретних страхових зобов'язань) та додатковими (резерв на непередбачені ризики).

Значна частина капіталу страховика інвестується з метою отримання додаткових доходів. Інвестиції здійснюються з дотриманням принципів безпеки, ліквідності та прибутковості. Інвестиційні рішення враховують ризиковий профіль компанії, строкові зобов'язання та потреби в ліквідних коштах [55].

Страхова компанія повинна підтримувати достатній рівень

капіталізації, щоб гарантувати покриття зобов'язань перед клієнтами та витримувати можливі фінансові потрясіння. Це забезпечується за допомогою регулярного перегляду капітальних вимог, відповідно до змін ринкових умов та стратегічних цілей компанії.

Андеррайтинг – процес оцінки та класифікації ризиків, пов'язаних з укладанням страхових договорів. Андеррайтери оцінюють ймовірність виникнення страхових випадків, обсяг можливих збитків та встановлюють відповідну страхову премію, що дозволяє забезпечити баланс між прибутковістю та ризиками [15].

Актуарні розрахунки застосування математичних методів для прогнозування страхових зобов'язань та оцінки ймовірності страхових випадків. Актуарії розраховують страхові резерви та премії на основі статистичних даних, що допомагає забезпечити фінансову стабільність компанії [57].

Стрес-тестування – оцінка можливих сценаріїв розвитку подій, таких як економічні кризи або природні катастрофи, що можуть вплинути на капітал страховика. Стрес-тестування дозволяє оцінити, наскільки стійкою є компанія до різноманітних фінансових шоків і допомагає визначити заходи для зниження ризиків.

Постійний фінансовий моніторинг включає регулярне відстеження ключових показників капіталу, таких як коефіцієнт платоспроможності, рівень ліквідності, резерви та інвестиції. Це дозволяє своєчасно виявляти зміни в стані капіталу та вживати необхідних заходів.

Страхові компанії зобов'язані дотримуватися встановлених регуляторами мінімальних вимог до капіталу та резервів. Регулярний контроль за дотриманням цих вимог допомагає уникнути штрафів та запобігти можливим загрозам для фінансової стабільності компанії [39].

Економічні та ринкові зміни, такі як інфляція, зміни валютного курсу чи процентних ставок, можуть значно вплинути на капітал страхової компанії. Постійний аналіз цих факторів дозволяє прогнозувати потенційні

ризиків та адаптувати капітальну стратегію відповідно до змін ринку.

Дотримання цих методологічних підходів сприяє ефективному управлінню капіталом страхової компанії та забезпечує її фінансову стабільність у довгостроковій перспективі.

Страхові компанії повинні отримати ліцензію на ведення своєї діяльності, яка видається державним регулятором. У процесі ліцензування оцінюються фінансові, організаційні та кадрові ресурси компанії, щоб забезпечити її відповідність вимогам ринку та здатність виконувати зобов'язання [39].

Регуляторні органи проводять нагляд за діяльністю страховиків, включаючи регулярну перевірку фінансових звітів, аудити та стрес-тести для оцінки стійкості до ризиків. Законодавство вимагає, щоб страхові компанії регулярно подавали звіти про свою діяльність, включаючи фінансову звітність, інформацію про резерви, інвестиції та інші аспекти діяльності, що забезпечує прозорість для регуляторів та акціонерів.

У законодавстві передбачені мінімальні вимоги до статутного капіталу для страхових компаній, що залежить від виду діяльності (страхування життя, майнове страхування тощо). Це гарантує базовий рівень фінансової стійкості компанії. Для забезпечення здатності виконувати зобов'язання, страхові компанії зобов'язані дотримуватися певного рівня капіталу. Наприклад, для країн ЄС це Solvency II, що визначає вимоги до розміру капіталу, який має покривати потенційні ризики [42].

Законодавство зобов'язує страхові компанії формувати страхові резерви – спеціальні фонди для виплат страхувальникам у разі настання страхового випадку. Розмір резервів розраховується залежно від взятих зобов'язань і потенційних ризиків. У деяких країнах законодавство встановлює вимоги до рівня ліквідності, який дозволяє страховим компаніям оперативнo здійснювати виплати та покривати термінові зобов'язання.

Закони передбачають, що страхові договори мають бути зрозумілими для страхувальника [42]. Вони повинні містити повну інформацію про умови

страхування, зобов'язання сторін, розміри премій, а також можливі винятки.

Страхові компанії зобов'язані виконувати зобов'язання перед страхувальниками, зокрема, своєчасно виплачувати страхові суми при настанні страхових випадків. Законодавство також передбачає механізми захисту у випадку неплатоспроможності компанії, включаючи можливість реорганізації чи ліквідації під наглядом держави. У законодавстві передбачені механізми вирішення спорів між страховиками та страхувальниками, включаючи можливість звернення до суду, арбітражу чи органів з розгляду скарг. Страхові компанії зобов'язані надавати клієнтам доступ до інформації про їхні права, процедури подання скарг, можливості оскарження рішень та консультації щодо умов договору [49].

Solvency II – це директива ЄС, що встановлює жорсткі вимоги до управління капіталом та ризиками в страхових компаніях. Solvency II складається з трьох основних частин [52]:

1. Перша частина – вимоги до капіталу, що мають забезпечити покриття усіх ризиків, пов'язаних з діяльністю страхової компанії;
2. Друга частина – вимоги до процесу управління ризиками та корпоративного управління;
3. Третя частина – вимоги до розкриття інформації, які забезпечують прозорість і доступність фінансових даних компанії.

Міжнародна асоціація органів страхового нагляду (IAIS) розробляє рекомендації для страхових компаній, що допомагають формувати стабільну і прозору систему страхування на міжнародному рівні.

Страхові компанії зобов'язані вести фінансову звітність відповідно до міжнародних стандартів (Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS)), що забезпечує прозорість фінансових результатів та їх відповідність міжнародним нормам [50].

Правові основи управління капіталом страхової компанії, таким чином, створюють систему надійного регулювання та захисту інтересів страхувальників і забезпечують фінансову стійкість компаній у

довгостроковій перспективі.

Використання інформаційних технологій в управлінні капіталом страхової компанії включає ключові аспекти, які дозволяють ефективно здійснювати моніторинг, облік, аналіз та забезпечення безпеки капіталу за допомогою сучасних інформаційних рішень. Детальніше розглянемо основні складові [62]:

Застосування ERP-систем (Enterprise Resource Planning) допомагає страховим компаніям інтегрувати всі фінансові операції та процеси, пов'язані з управлінням капіталом, в єдине середовище. Це включає облік страхових премій, управління резервами, розрахунок збитків та витрат, що забезпечує комплексний огляд фінансового стану.

Системи управління фінансами (FMS) дозволяють проводити аналіз доходів і витрат, відстежувати поточні фінансові показники, прогнозувати майбутній фінансовий стан, а також допомагають у складанні фінансової звітності. Зокрема, FMS-системи можуть автоматизувати процес розрахунку резервів та страхових виплат [62].

Блокчейн-технології для обліку та прозорості операцій дозволяє забезпечити надійність даних, оскільки транзакції в системі є незмінними та прозорими для перевірки, що підвищує довіру клієнтів і контролюючих органів до компанії.

Автоматизовані інтерфейси для клієнтів дають можливість швидкого розрахунку страхових тарифів, оформлення заявок на страхування та спрощують подачу документів на виплати. Це сприяє ефективності роботи з капіталом, підвищуючи якість обслуговування клієнтів.

Інструменти аналітики великих даних (Big Data) дозволяють аналізувати великі обсяги даних про клієнтів, транзакції, ризики та фінансові показники. Це дає змогу страховим компаніям краще розуміти ринок, точніше оцінювати ризики та потреби в капіталі.

Страхові компанії використовують математичні та статистичні моделі для прогнозування майбутніх виплат, рівня премій, фінансових ризиків та

обсягу капіталу, що необхідний для покриття зобов'язань [58]. Автоматизовані моделі дозволяють підвищити точність розрахунків та скоротити час на їх виконання.

ІТ-системи дозволяють проводити стрес-тестування для моделювання сценаріїв, які можуть суттєво вплинути на капітал (наприклад, економічні кризи чи масові виплати). Це допомагає компаніям оцінювати власну стійкість у різних економічних умовах і заздалегідь розробляти стратегії для зниження ризиків.

Страхові компанії зобов'язані дотримуватися вимог щодо захисту даних клієнтів та фінансових даних, що особливо актуально з огляду на постійні кібератаки та нові регуляції з захисту даних (наприклад, GDPR в Європі). Це включає багаторівневу автентифікацію, шифрування даних, регулярні перевірки безпеки та заходи з кіберзахисту.

Системи управління інформаційною безпекою (ISMS) включають заходи з контролю доступу до даних та інфраструктури, моніторинг загроз та управління інцидентами. Система ISMS допомагає знизити ризик витоку або втрати даних [1].

Дотримання стандартів безпеки (ISO/IEC 27001). Міжнародні стандарти інформаційної безпеки визначають необхідні заходи для захисту інформації та капіталу. Дотримання таких стандартів підвищує надійність компанії та довіру з боку клієнтів.

Штучний інтелект (AI) та машинне навчання – ці технології допомагають страховим компаніям вдосконалювати процеси оцінки ризиків, автоматично виявляти шахрайство та аналізувати великі масиви даних для створення точних прогнозів. AI сприяє оптимізації розрахунку страхових тарифів і виплат, знижуючи навантаження на співробітників [5].

Використання інтернету речей (IoT) у страхуванні (наприклад, сенсори на транспортних засобах, у будівлях) допомагає збирати дані в реальному часі, що дозволяє більш точно оцінювати ризики та встановлювати справедливі тарифи, знижуючи ризики страхових випадків.

Роботизована автоматизація процесів (RPA) дозволяє автоматизувати рутинні завдання, такі як обробка заявок, розрахунків премій та звітність. Це знижує витрати, прискорює операційні процеси та зменшує ймовірність помилок [8].

Завдяки цим інструментам страхові компанії мають змогу більш ефективно управляти капіталом, покращуючи точність розрахунків, швидкість обробки даних та захищеність інформації, що загалом підвищує їх конкурентоспроможність та довіру клієнтів.

Таким чином, управління капіталом страховика базується на інтеграції методологічних підходів з дотриманням правових норм, що сприяє забезпеченню стабільності, платоспроможності і довготермінового розвитку.

1.3. Способи забезпечення фінансової стійкості страхової компанії

Забезпечення фінансової стійкості страхової компанії вимагає комплексного підходу. Основні елементи якого представлені на рис.1.2.

Управління ризиками є ключовим елементом у забезпеченні фінансової стійкості страхової компанії. Цей процес включає в себе ідентифікацію, аналіз, оцінку, контроль та моніторинг ризиків, пов'язаних із страховими виплатами, інвестиційною діяльністю та зовнішніми факторами. Управління ризиками складається з 5 етапів [11].

Перший етап – ідентифікація ризиків. На цьому етапі важливо виявити всі потенційні ризики, що можуть вплинути на діяльність компанії. Ризики можуть бути класифіковані за різними категоріями.

Страхові ризики – ризики, пов'язані з настанням страхових випадків (наприклад, збитки від катастроф, нещасних випадків, медичних витрат).

Інвестиційні ризики – ризики, пов'язані з інвестиційною діяльністю компанії (наприклад, коливання ринкових цін, ризики ліквідності).

Рис. 1.2. Складові комплексного підходу забезпечення фінансової стійкості страхової компанії.

Операційні ризики – ризики, пов'язані з внутрішніми процесами (наприклад, помилки в обробці заявок, проблеми з технологіями).

Ринкові ризики – ризики, пов'язані зі змінами в економічному середовищі (наприклад, зміна процентних ставок, інфляція).

Регуляторні ризики – ризики, пов'язані зі змінами в законодавстві та нормативних вимогах [10].

Другий етап – аналіз ризиків. На цьому етапі оцінюється ймовірність настання ризиків та їхній потенційний вплив на фінансовий стан компанії. Для цього використовуються кількісний та якісний аналіз.

Кількісний аналіз – включає статистичні моделі, що дозволяють оцінити ймовірність настання події та її фінансові наслідки. Використовуються методи, такі як регресійний аналіз, симуляції Монте-

Карло.

Якісний аналіз – полягає в експертному оцінюванні ризиків, що враховує досвід фахівців. Використовуються SWOT-аналіз, матриці ризиків.

Третій етап – оцінка ризиків дозволяє визначити пріоритети у їхньому управлінні. На цьому етапі важливо визначити ризики, які потребують термінового управління; розробити рейтинги ризиків за ступенем небезпеки та ймовірності; визначити допустимий рівень ризику для компанії [18].

Четвертий етап – контроль ризиків. Після оцінки ризиків компанія повинна вжити заходів для їхнього контролю. Методи контролю можуть включати перестраховання (передача частини ризику іншій страховій компанії, це дозволяє зменшити фінансовий тягар у разі великих виплат), диверсифікацію портфеля (розподіл ризиків через різні види страхування та ринки, це допомагає уникнути великих втрат через зосередження на одному напрямі) та внутрішні контрольні системи (розробка політик та процедур для моніторингу ризиків на постійній основі).

Останній п'ятий етап – моніторинг ризиків. Останнім етапом є постійний моніторинг ризиків і ефективності заходів з їх управління. Регулярний аналіз результатів страхової діяльності та моніторинг ринкових тенденцій. Оцінка ефективності перестраховання та інших методів контролю ризиків. Внесення корективів у стратегію управління ризиками відповідно до змін у зовнішньому середовищі та внутрішніх процесах компанії.

Ефективне управління ризиками є необхідною умовою для стабільної роботи страхової компанії. Це дозволяє не лише мінімізувати фінансові втрати, але й підвищити конкурентоспроможність на ринку. Застосування системного підходу до управління ризиками забезпечує зростання довіри з боку клієнтів та партнерів, а також підтримує фінансову стабільність компанії.

Резерви та капіталізація є однією з ключових складових забезпечення фінансової стійкості страхової компанії. Цей процес передбачає створення страхових резервів і підтримку відповідного рівня капіталу [3]. Розглянемо ці

аспекти детальніше.

Страхові резерви – це кошти, які компанія відкладає для покриття майбутніх зобов'язань перед своїми клієнтами у разі настання страхових випадків. Існує декілька видів страхових резервів, кожен з яких має своє призначення:

Резерви незароблених премій частина премій, отриманих від клієнтів, яка ще не зароблена компанією, оскільки страхування триває. Ці резерви розподіляються на період дії договорів і покликані покривати ризики протягом всього терміну страхування [2].

Резерви на виплату збитків включають зарезервовані кошти для покриття вже заявлених, але ще не виплачених страхових випадків, а також для випадків, які ще не заявлені, але можуть статися протягом певного періоду.

Резерв коливань збитковості формується для згладжування можливих коливань у частоті та розмірі збитків, що зменшує ризики нестабільності у фінансових потоках компанії.

Інші види резервів для забезпечення катастрофічних ризиків, особливо важливі для компаній, що займаються страхуванням майна або життя.

Регулярна оцінка резервів допомагає підтримувати стабільний рівень платоспроможності, а також відповідає вимогам регуляторних органів, які здійснюють контроль за діяльністю страхових компаній.

Капіталізація – це загальний обсяг власного капіталу компанії, який складається із внесків акціонерів, прибутку, резервів та інших компонентів. Власний капітал забезпечує страховій компанії фінансову стійкість і слугує захисним буфером у випадку непередбачуваних втрат [2]. Рівень власного капіталу залежить від розміру компанії, її ризикового профілю та вимог законодавства.

Страхові компанії зобов'язані мати мінімальний рівень капіталу, який відповідає вимогам регулятора. Мінімальний капітал гарантує, що компанія може покрити свої зобов'язання навіть у випадку різкого збільшення виплат.

Резервний капітал – частина капіталу, яка формується для забезпечення фінансової стабільності у випадку коливань прибутковості. Це зокрема дозволяє компанії утримувати фінансову стійкість у разі кризи [6].

Для ефективного управління капіталом страхова компанія повинна враховувати такі чинники, як капіталізація для зростання, аналіз ризику та доходності та реструктуризація капіталу.

Капіталізація для зростання – забезпечення додаткового капіталу у разі розширення страхового бізнесу, наприклад, при виході на нові ринки або впровадженні нових видів страхування.

Аналіз ризику та доходності – регулярне проведення аналізу, який дозволяє визначити оптимальний рівень капіталу відповідно до ризиків та доходності різних видів страхування.

Реструктуризація капіталу – компанія може реінвестувати прибутки, залучати додаткових інвесторів або переглядати свої капітальні структури для підвищення ефективності та стійкості.

Ефективне управління резервами та капіталом вимагає систематичного моніторингу. Аналіз звітності та фінансових показників – регулярне оцінювання резервів і капіталу за допомогою звітності для перевірки відповідності нормативним вимогам. Стрес-тестування моделювання екстремальних ситуацій для оцінки того, наскільки капітал і резерви компанії можуть витримати значні ризики. Залучення незалежних аудиторів для оцінки фінансового стану та підтвердження коректності облікових підходів до резервування [9].

Забезпечення належного рівня резервів та капіталізації дозволяє компанії:

- підвищити довіру з боку клієнтів та інвесторів;
- знизити ризики фінансової нестабільності;
- забезпечити виконання своїх зобов'язань у разі виникнення страхових випадків;
- відповідати вимогам регуляторів, що дозволяє працювати на ринку

страхування на довгостроковій основі.

Цей комплексний підхід до резервування та капіталізації допомагає страховій компанії уникати кризових ситуацій і забезпечувати стабільний фінансовий розвиток.

Диверсифікація як спосіб забезпечення фінансової стійкості страхової компанії. Диверсифікація страхових продуктів дозволяє розширення портфеля страхових продуктів з метою зменшення залежності від конкретного сегмента ринку [48]. Наприклад, компанія може одночасно пропонувати страхування життя, автомобільне страхування, медичне, майнове, відповідальності тощо. А також забезпечує зменшення концентрації ризиків: якщо один сегмент ринку стане менш прибутковим або ризиковим, це незначно вплине на загальний портфель компанії. Диверсифікація за видами страхування дозволяє краще контролювати ризики і забезпечувати стабільність доходів.

Географічна диверсифікація – це вихід на різні ринки або регіони для зниження ризиків, пов'язаних із економічними умовами, законодавчими змінами або рівнем ризику в конкретному регіоні. Важливо для міжнародних компаній, які можуть розширювати свою діяльність на інші країни або регіони з метою зменшення залежності від однієї економіки. Наприклад, якщо одна країна переживає економічний спад, доходи з інших регіонів можуть допомогти компенсувати можливі збитки [41].

Диверсифікація клієнтської бази це в першу чергу робота з різними сегментами клієнтів – корпоративні клієнти, малі та середні підприємства, фізичні особи. Забезпечує стабільність, оскільки корпоративні клієнти можуть мати великі страхові премії, але також і великі ризики, а фізичні особи зазвичай менш ризикові. Диверсифікація клієнтів з різними рівнями ризику дозволяє створити баланс між ризиком і доходом, зменшуючи ймовірність фінансових труднощів при втраті однієї категорії клієнтів.

Інвестиційна диверсифікація це інвестиції у різні класи активів, такі як акції, облігації, нерухомість, депозити тощо, що забезпечує зменшення

інвестиційних ризиків. Інвестування в більш консервативні активи (облігації або депозити) надає стабільність доходів, тоді як більш ризикові активи (акції) можуть забезпечити вищі доходи в довгостроковій перспективі. Оптимізація інвестиційного портфеля також враховує ліквідність активів, що дозволяє своєчасно покривати зобов'язання перед клієнтами [53].

Диверсифікація каналів збуту спрямована на розробку різних каналів залучення клієнтів, таких як онлайн-платформи, агентські мережі, банки, брокери. Зменшує залежність від одного каналу, що може бути уразливим до економічних чи ринкових змін. Наприклад, розширення онлайн-каналів може забезпечити стійкість до сезонних змін попиту або змін у поведінці клієнтів.

Диверсифікація перестраховування забезпечується співпрацею з різними перестраховими компаніями з метою розподілу ризиків у випадку великих страхових виплат. Забезпечує зменшення фінансового навантаження на страхову компанію в разі настання великої кількості страхових випадків [46]. Диверсифікація перестраховиків знижує ризик залежності від одного контрагента і забезпечує можливість отримати кращі умови перестраховування.

Таким чином, диверсифікація є комплексною стратегією, що дозволяє страховій компанії знизити ризики, підвищити фінансову стійкість і забезпечити стабільність доходів за рахунок розширення джерел прибутку та зменшення концентрації ризиків.

Контроль витрат та ефективне управління. Оптимізація витрат і ефективне управління страховою компанією є важливими для зниження непотрібних витрат, підвищення продуктивності та загальної фінансової стабільності.

Постійний аналіз усіх витрат компанії допомагає виявляти неефективності та зменшувати витрати, які не приносять доданої вартості. Важливо підтримувати оптимальну чисельність працівників та рівень заробітної плати, щоб знизити зайві витрати. Для цього корисні такі заходи, як автоматизація рутинних завдань і залучення аутсорсингу для певних

процесів. Суворе управління витратами на офіс, обслуговування приміщень, комунальні послуги та витратні матеріали [61].

Запровадження сучасних технологій тобто автоматизація рутинних задач, таких як обробка полісів і виплат, скорочує час виконання операцій та зменшує людські помилки. Використання систем управління взаємовідносинами з клієнтами (CRM) які полегшують управління клієнтськими запитами, збільшують швидкість реагування та підвищують задоволеність клієнтів. Цифрова обробка даних перехід до електронних документів та цифрових архівів знижує витрати на папір і зберігання [66].

Розробка стандартних операційних процедур (SOP), чітко визначені процедури знижують ризики помилок та підвищують швидкість виконання завдань.

Реалізація системи управління якістю (наприклад, ISO), управління якістю дозволяє забезпечити високу якість послуг, мінімізувати відмови та підвищити ефективність.

Оптимізація маркетингових витрат це спрямування маркетингових зусиль на найбільш перспективні сегменти клієнтів, які мають вищий потенціал для збільшення доходів. Вимірювання результатів маркетингових дій дозволяє швидко коригувати стратегію та уникати зайвих витрат. Використання цифрового маркетингу, а саме онлайн-реклама, соціальні мережі та SEO можуть бути економічно вигідними інструментами для залучення клієнтів порівняно з традиційними рекламними каналами.

Деякі задачі, такі як IT-підтримка, бухгалтерія, обробка документів, можуть бути ефективніше виконані зовнішніми компаніями. Залучення зовнішніх провайдерів для проведення тренінгів може бути дешевшим і ефективнішим за створення власного навчального центру.

Щорічне і квартальне планування допомагає зосередитися на найважливіших напрямках і не перевищувати виділений бюджет. Впровадження систем контролінгу, суворий контроль за витратами та доходами в режимі реального часу дозволяє оперативно реагувати на зміни.

Регулярний моніторинг ключових фінансових індикаторів, таких як рівень прибутковості, рентабельність активів, ефективність витрат. Цей підхід дозволяє підвищити фінансову стійкість страхової компанії, скоротити витрати без втрати якості послуг, що сприяє кращій конкурентоспроможності на ринку [43].

Інвестиційна стратегія є ключовим елементом для забезпечення фінансової стійкості страхової компанії, оскільки правильне управління інвестиціями може забезпечити стабільні доходи, покрити майбутні зобов'язання та збільшити капітал [7].

Страхові компанії повинні застосовувати обережний підхід до інвестицій, оскільки їх основна діяльність – це надання фінансових послуг із обмеженим ризиком. Тому інвестиційна стратегія часто орієнтується на мінімізацію ризиків та стабільність доходів.

Інвестиції повинні бути диверсифіковані серед різних класів активів (акції, облігації, нерухомість), щоб уникнути великих коливань у вартості портфеля. Страхові компанії віддають перевагу державним облігаціям, корпоративним облігаціям з високим рейтингом або іншими малоризиковими активами. Інвестиції повинні бути досить ліквідними, щоб компанія могла оперативнo виплачувати зобов'язання в разі настання страхових випадків.

Оскільки страховики часто інвестують великі суми, важливо ретельно оцінювати ризики, пов'язані з кожним інструментом.

Типи ризиків, які необхідно враховувати [12]:

– кредитний ризик – можливість невиконання зобов'язань емітентом облігацій чи іншого інструменту;

– ризик процентних ставок – зміни у процентних ставках можуть впливати на вартість інвестицій, особливо якщо вони зосереджені на облігаціях;

– ризик ліквідності – неможливість швидко продати активи без значних втрат у ціні;

– ризик інфляції – висока інфляція може зменшити реальну вартість доходів від інвестицій.

Для оцінки цих ризиків використовуються різноманітні моделі, в тому числі стрес-тестування, що дозволяє спрогнозувати вплив можливих змін на фінансову стійкість компанії.

Диверсифікація інвестиційного портфеля є важливим інструментом для зниження загального ризику портфеля. Страхові компанії часто інвестують у різні типи активів, щоб збалансувати можливості отримання доходів і знизити ймовірність великих збитків. Типи диверсифікації:

– диверсифікація за класами активів – інвестиції можуть включати акції, облігації, нерухомість, комерційні кредити, інвестиційні фонди, тощо;

– географічна диверсифікація – розподіл інвестицій між різними країнами або регіонами дозволяє уникнути ризиків, пов'язаних із економічною чи політичною нестабільністю в одному з них;

– диверсифікація за секторами – вкладення в різні галузі економіки (енергетика, технології, охорона здоров'я) допомагають знизити вплив можливих економічних спадів у окремих секторах [64].

Важливим аспектом інвестиційної стратегії є забезпечення достатнього рівня ліквідності активів. Страхові компанії повинні мати можливість своєчасно виконувати свої зобов'язання перед клієнтами в разі настання страхових випадків. Частина активів повинна бути у формі готівки або інструментів з високою ліквідністю, щоб компанія могла швидко відреагувати на вимоги клієнтів. Страхова компанія повинна мати можливість швидко продавати активи, не зазнаючи великих збитків. Інвестиції в облігації високої якості, акції з високою ліквідністю, банківські депозити часто використовуються для цих цілей [13].

Страхові компанії повинні регулярно проводити моніторинг та аналіз ефективності інвестицій. Використовуються моделювання сценаріїв (оцінка того, як зміни в економічній ситуації можуть вплинути на вартість активів), оцінка доходності (перевірка ефективності портфеля з точки зору його

доходності в порівнянні з ринковими умовами) та регулярний перегляд ризиків (оцінка ризиків на основі зміни в макроекономічних умовах або політичній ситуації).

Контроль за нормативними вимогами. Інвестиційна діяльність страхової компанії має відповідати вимогам регуляторних органів. У багатьох країнах існують обмеження на те, скільки і в які інструменти компанія може інвестувати. Наприклад, страхові компанії можуть бути зобов'язані зберігати певний відсоток активів у низькоризикових інструментах. Тому регулярний моніторинг змін у законодавстві є необхідним для забезпечення відповідності нормативним вимогам і захисту інтересів компанії [4].

Інвестиційна стратегія страхової компанії має бути обережною, збалансованою і враховувати усі можливі ризики. Правильний підхід до інвестицій допомагає забезпечити фінансову стійкість компанії, гарантуючи їй здатність покривати зобов'язання та отримувати стабільні доходи для подальшого розвитку.

Забезпечення комплаєнсу та нормативних вимог є важливим аспектом управління фінансовою стійкістю страхової компанії, оскільки недотримання законодавчих норм може призвести до штрафів, судових позовів та навіть втрати ліцензії [4].

Систематичне дотримання нормативних вимог. Страхові компанії повинні отримати ліцензію для здійснення своєї діяльності, що вимагає відповідності певним стандартам капіталізації, організаційної структури та процедур управління ризиками. Регулятори встановлюють вимоги щодо мінімального капіталу та рівнів резервів для забезпечення здатності компанії виконувати свої зобов'язання перед клієнтами. Регулярна та точна звітність, яка відповідає як національним, так і міжнародним стандартам бухгалтерського обліку (наприклад, МСФЗ), є обов'язковою для демонстрації фінансової прозорості компанії [14].

Регуляторні вимоги часто змінюються, особливо з урахуванням

економічної ситуації або впровадження нових міжнародних стандартів. Страхова компанія повинна забезпечити активний моніторинг змін законодавства. Важливо мати команду або відділ комплаєнсу, який аналізує нові нормативні акти та розробляє рекомендації щодо адаптації внутрішніх процесів компанії відповідно до змін.

Страхова компанія повинна розробити внутрішні політики, що відповідають чинним нормативним вимогам, зокрема щодо управління ризиками, виплат страхових компенсацій, захисту прав споживачів. Проводити систематичний контроль за дотриманням внутрішніх політик за допомогою аудиту та інших інструментів забезпечує їхнє виконання. Здійснювати регулярно переглядати внутрішньої політики й оновлювати відповідно до змін у нормативній базі, ринкових умовах чи виявлених недоліках [19].

Важливо, щоб всі працівники були обізнані про нормативні вимоги, особливо ті, що безпосередньо впливають на їхні обов'язки. Це досягається через регулярне навчання, організацію тренінгів для співробітників, які працюють з клієнтами, фінансами або ризиками, забезпечує розуміння нових вимог та стандартів. Для забезпечення якості комплаєнсу компанії корисно проводити тести або оцінку знань персоналу, щоб переконатися, що всі розуміють і дотримуються актуальних норм.

Аудит та контроль комплаєнсу забезпечується засобами внутрішнього (регулярний аудит перевіряє відповідність компанії нормативним вимогам, а також виявляє потенційні порушення та ризики, пов'язані з недотриманням) та зовнішнього (незалежний зовнішній аудит може надати додаткову оцінку рівня дотримання нормативних вимог, а також підвищити довіру клієнтів до компанії) аудит. Результати перевірок слід доводити до відома керівництва та використовувати для подальшого вдосконалення процесів [27].

Страхова компанія повинна визначити потенційні області, де є ризик недотримання нормативних вимог, і розробити відповідні заходи для їхнього усунення. Важливо систематично моніторити ризики комплаєнсу та

оперативно повідомляти керівництво про виявлені порушення. У разі виявлення порушень необхідно мати чіткий план дій для їх оперативного виправлення та уникнення повторення.

Ефективне виконання цих заходів забезпечує фінансову стійкість страхової компанії та сприяє побудові довіри з боку клієнтів і регуляторів.

Аналітика та прогнозування, цей процес включає використання даних, моделей та інструментів, що дозволяють передбачати ризики, потреби в резервуванні, а також планувати фінансову діяльність у коротко- та довгостроковій перспективі [28].

Компанія збирає дані про страхові випадки, виплати, тривалість договорів, демографічні характеристики клієнтів, ринкові тенденції, макроекономічні фактори тощо. Використання великих масивів даних (Big Data) дозволяє виявити закономірності в поведінці клієнтів, частоті та розмірах виплат, що допомагає у прийнятті більш обґрунтованих рішень.

Аналіз частоти та тяжкості страхових випадків забезпечується оцінюванням ймовірності настання певних видів страхових випадків та середня сума виплат за ними. Цей аналіз допомагає зрозуміти, які страхові продукти більш ризиковані та потребують вищих резервів. Наприклад, для медичного страхування важливо знати, які захворювання є найпоширенішими, а також їхню середню вартість лікування [37].

Моделі сценаріїв допомагають передбачити, як зміняться фінансові результати компанії за різних макроекономічних та ринкових умов, наприклад, при зміні процентних ставок, інфляції чи рецесії. Сценарії можуть включати як базовий розвиток, так і стресові ситуації (наприклад, значне зростання випадків страхових подій або ринковий крах).

Використання актуарних методів і моделей для розрахунку необхідного обсягу резервів для забезпечення платоспроможності компанії. Прогнозування проводиться на основі частоти настання страхових випадків, середнього розміру виплат та можливих коливань у поведінці ринку.

Використання стрес-тестування методики оцінки стійкості компанії під

час різких змін зовнішніх умов, таких як фінансова криза, природні катастрофи чи пандемія. В процесі стрес-тестування перевіряється, як зменшення капіталу або значне збільшення страхових виплат вплинуть на здатність компанії виконувати свої зобов'язання [32].

Використання аналітичних інструментів і програмного забезпечення для аналізу даних (наприклад, системи машинного навчання та штучного інтелекту) для прогнозування тенденцій та виявлення аномалій. Аналітичне програмне забезпечення, таке як SAS, SPSS, R або Python, дозволяє швидко обробляти та візуалізувати дані, що полегшує роботу аналітиків та допомагає приймати зважені рішення [31].

Постійний моніторинг поточних показників, таких як частота виплат і рентабельність продуктів, дозволяє швидко реагувати на відхилення від прогнозів. Аналіз результатів та корекція моделей на основі реальних даних допомагає утримувати прогнози максимально актуальними і точними. Цей підхід до аналітики та прогнозування забезпечує страховій компанії глибоке розуміння ринку, дозволяє зменшити ризики, а також допомагає вчасно реагувати на зміни, забезпечуючи фінансову стабільність компанії.

Ці методи у сукупності допомагають забезпечити фінансову стабільність та довгострокову ефективність страхової компанії, що є запорукою надійності для її клієнтів.

Висновки до розділу 1

1. Пасиви страхової компанії відіграють ключову роль у забезпеченні її фінансової стійкості та здатності виконувати зобов'язання перед клієнтами. У структурі пасивів важливе місце займає власний капітал, який складається зі статутного капіталу, резервного капіталу та нерозподіленого прибутку. Він надає страховій компанії основний фінансовий фундамент, необхідний для

початку і підтримки діяльності, а також виступає резервом у випадку непередбачених збитків.

Технічні резерви є основною частиною зобов'язань страхової компанії перед клієнтами та забезпечують виконання страхових виплат. Ці резерви формуються з премій, отриманих від клієнтів, і забезпечують покриття майбутніх зобов'язань за укладеними договорами. Управління технічними резервами має важливе значення, оскільки їх наявність гарантує можливість своєчасної виплати страхових відшкодувань, що підвищує довіру клієнтів до компанії.

До пасивів також належать запозичення та інші фінансові зобов'язання, які можуть включати короткострокові та довгострокові кредити, облігації та інші інструменти залучення коштів. Використання зовнішнього фінансування дозволяє страховій компанії збільшувати свій капітал для інвестицій чи операційної діяльності, але водночас зобов'язує своєчасно погашати борги, що може стати фінансовим навантаженням. Інші пасиви, до яких входять податкові зобов'язання, зобов'язання перед персоналом та інші короткострокові зобов'язання, також впливають на фінансовий стан компанії, оскільки з їх сплатою пов'язане підтримання поточної операційної діяльності.

Загалом, пасиви є важливою складовою фінансової структури страхової компанії, що включає як внутрішні, так і зовнішні джерела фінансування. Ефективне управління пасивами забезпечує платоспроможність компанії та здатність відповідати за взяті на себе страхові ризики у довгостроковій перспективі.

2. Управління капіталом страхової компанії є багатограним процесом, що поєднує методологічні підходи з дотриманням правових норм. Це забезпечує стабільність, платоспроможність і стійкість страховика у довгостроковій перспективі. З методологічної точки зору, основними завданнями є аналіз і планування капіталу, формування політики капіталізації, оцінка ризиків та моніторинг фінансових показників. Аналітична частина включає ретельний підхід до оцінки потреб у капіталі

для покриття ризиків і розвитку бізнесу, а також розробку бізнес-плану, який відображає стратегію управління капіталом компанії. Політика капіталізації визначає джерела фінансування, методи інвестування та розмір резервів, що дозволяє уникати можливих фінансових труднощів і забезпечувати захист активів від зовнішніх ризиків.

Водночас правові аспекти управління капіталом включають дотримання законодавчих вимог, таких як ліцензування, встановлені мінімальні вимоги до капіталу, прозорість і своєчасність фінансової звітності. У законодавстві також передбачено захист прав споживачів шляхом регулювання умов страхових договорів, що гарантує належне виконання компанією своїх зобов'язань. Міжнародні стандарти, такі як Solvency II, сприяють зміцненню позицій страховиків на ринку через вимоги до платоспроможності та управління ризиками, що робить їх більш конкурентоспроможними та надійними в очах клієнтів.

Важливу роль у сучасному управлінні капіталом відіграють інформаційні технології, які автоматизують процеси обліку капіталу, підвищують ефективність звітності та забезпечують надійну інформаційну безпеку. Це особливо важливо з огляду на зростання обсягів даних та необхідність їх захисту. Отже, ефективне управління капіталом страхової компанії базується на інтеграції методологічних підходів з дотриманням правових норм і використанням сучасних технологій, що дозволяє підтримувати фінансову стабільність компанії, мінімізувати ризики і сприяти її довгостроковому розвитку на ринку.

3. Фінансова стійкість страхової компанії є ключовою умовою її ефективної роботи та надійності для клієнтів. Забезпечення такої стійкості вимагає комплексного підходу, що включає ряд взаємопов'язаних заходів. Управління ризиками є одним з основних інструментів, який дозволяє компанії передбачати можливі загрози і завчасно вживати відповідних заходів. Зокрема, важливим елементом управління ризиками є використання перестраховування, що допомагає зменшити фінансове навантаження у

випадку великих виплат.

Формування достатніх резервів і підтримка належного рівня капіталізації забезпечують страховій компанії здатність виконувати свої зобов'язання перед клієнтами навіть в умовах економічної нестабільності. Це дає змогу покривати витрати на виплату страхових відшкодувань та зберігати стійкість в умовах криз. Важливою є також диверсифікація ризиків, яка полягає у розширенні видів страхування і інвестиційного портфеля, що знижує залежність від конкретного ринку чи сфери.

Ефективне управління витратами та оптимізація операційних процесів є ще одним важливим елементом забезпечення фінансової стійкості. Запровадження сучасних технологій та автоматизація бізнес-процесів дозволяють зменшити витрати та підвищити швидкість і якість обслуговування клієнтів. Інвестиційна стратегія страхової компанії має бути консервативною, що забезпечує стабільні доходи, водночас зменшуючи ризики. Інвестиції мають бути добре диверсифіковані, що дозволяє уникнути великих втрат у разі падіння вартості певних активів.

Сучасні страховики повинні постійно слідкувати за нормативними вимогами та забезпечувати комплаєнс для уникнення юридичних ризиків. Дотримання нормативів регуляторних органів, таких як вимоги до мінімального рівня капіталу та резервів, є необхідною умовою підтримки ліцензії на діяльність та уникнення штрафів. Використання аналітичних інструментів та прогнозування дозволяє передбачати ринкові тенденції і проводити моделювання можливих кризових ситуацій. Завдяки цьому компанія може своєчасно адаптувати свою стратегію та уникнути значних втрат.

Таким чином, забезпечення фінансової стійкості страхової компанії є складним і багатокомпонентним процесом, який вимагає поєднання управління ризиками, фінансового планування, контролю витрат і стратегічного підходу до інвестування. Комплексний підхід до забезпечення фінансової стабільності дозволяє страховим компаніям не лише успішно

конкурувати на ринку, але й забезпечувати високу надійність і безпеку для своїх клієнтів.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ УПРАВЛІННЯ ПАСИВАМИ ПАТ «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «УКРАЇНСЬКА СТРАХОВА ГРУПА»

2.1. Загально-економічна характеристика ПАТ «СК «Українська страхова група»

Публічне акціонерне товариство «Страхова компанія «Українська страхова група» (скорочено – ПАТ «СК «УСГ») було засновано у 2000 році як багатопрофільна страхова компанія. Метою її створення було забезпечення якісного страхового обслуговування фізичних й юридичних осіб в Україні. У перші роки діяльності компанія активно розвивала свої страхові продукти, орієнтуючись на сучасні потреби ринку.

У 2008 році СК «УСГ» стала частиною міжнародного страхового холдингу Vienna Insurance Group, що значно підвищило її репутацію та конкурентоспроможність. Це партнерство дало змогу компанії впроваджувати європейські стандарти обслуговування та розширити спектр страхових продуктів.

Місія СК «УСГ» полягає у забезпеченні надійного страхового захисту для своїх клієнтів через високоякісні послуги та професійне обслуговування. Компанія прагне створювати довготермінові партнерські відносини, засновані на довірі, прозорості та взаєморозумінні. Основною метою є сприяння фінансовій стабільності клієнтів і суспільства загалом шляхом впровадження європейських стандартів страхування.

СК «УСГ» надає розгалужений спектр послуг, включаючи страхування здоров'я, майна, автомобілів та інші види страхування. Наразі страховик має 32 ліцензії на здійснення страхових послуг, зокрема 18 на добровільне та 14 на обов'язкове страхування. СК «УСГ» не надає послуг зі страхування життя, фокусуючись на ризикових видах страхування. Це обумовлено її спеціалізацією на страхуванні майна, транспортних засобів, відповідальності

та інших ризиків. Таким чином, клієнти можуть скористатися всіма видами страхування, окрім програм накопичувального чи інвестиційного страхування життя. Бізнес-модель страховика за часткою видів страхування у 2023 році представлена на рисунку 2.1.

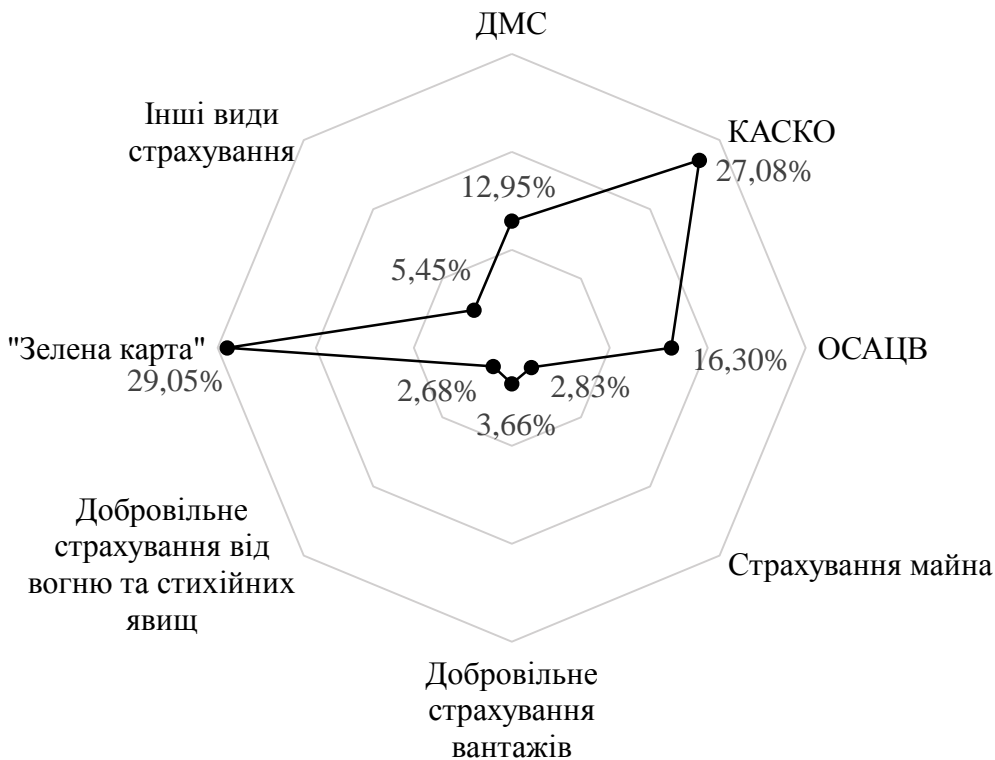

Рис. 2.1. Бізнес-модель СК «УСГ» за часткою видів страхування у 2023 році

Аналізуючи дані рисунку 2.1, можна зробити кілька висновків. Так, найбільшу структурну частку страхових продуктів СК «УСГ» у 2023 році займала «Зелена карта» – 29,05%, що відображає високий попит на міжнародне страхування автотранспорту і пов'язано з його активним міжнародним пересуванням. Друге місце займало КАСКО з часткою 27,08%, що демонструє значну популярність страхування автомобілів серед клієнтів, які прагнуть захистити свої транспортні засоби від ризиків. ОСАЦВ становило 16,30%, відображаючи стабільний попит на цей вид страхування, що відповідає вимозі його обов'язковості для автовласників в Україні. Добровільне медичне страхування (ДМС) охоплює 12,95%, підтверджуючи актуальність послуг із захисту здоров'я, особливо серед корпоративних

клієнтів, які забезпечують страхування працівників. Добровільне страхування вантажів займало 3,66%, вказуючи на попит серед підприємств, пов'язаних із логістикою та транспортуванням. Страхування майна має незначну частку у 2,83%, що можливо свідчить про недостатню зацікавленість клієнтів або недостатню пропозицію відповідних продуктів. Добровільне страхування від вогню та стихійних явищ становить 2,68%, що також вказує на обмежений попит на цей вид послуг.

Сумарно, частка обов'язкових і добровільних різновидів страхування, пов'язаних із автомобілями («Зелена карта», КАСКО, ОСАЦВ), перевищує 72%, що підкреслює ключову роль автомобільного страхування в діяльності компанії. Невелика частка інших видів страхування і страхування майна може визначати перспективи для розширення та розвитку цих напрямів у майбутньому.

СК «УСГ» поступово розширило свою регіональну мережу, що дозволило надавати послуги у всіх куточках України. Компанія забезпечує клієнтам доступ до своїх послуг через регіональні офіси, агентські точки продажу та партнерські мережі. Завдяки розвиненій інфраструктурі клієнти можуть отримати якісне страхове обслуговування у найбільш зручному для них місці. Наразі компанія має понад 80 відділень по всій території України, що дозволяє забезпечувати доступність страхових послуг для клієнтів у всіх регіонах.

Станом на 2024 рік, у СК «УСГ» працює 592 співробітники. Команда складається з висококваліфікованих фахівців, які надають клієнтам якісні страхові послуги. Співробітники компанії систематично підвищують свою кваліфікацію, впроваджуючи сучасні стандарти обслуговування. Завдяки професіоналізму та досвіду персоналу, компанія забезпечує надійне та якісне обслуговування клієнтів.

Завдяки активному впровадженню інноваційних технологій СК «УСГ» створила зручні сервіси для клієнтів, включаючи онлайн-страхування. За допомогою офіційного вебсайту або мобільного додатку клієнти можуть

оформити поліс ОСЦПВ, туристичне страхування, страхування майна та інші послуги. Процес онлайн-страхування максимально спрощений: клієнт може обрати потрібний продукт, заповнити дані та отримати електронний поліс на свою електронну пошту. Це дозволяє заощадити час, уникнути черг у відділеннях та отримати швидкий доступ до страхових послуг у будь-який час. Онлайн-страхування також передбачає консультації фахівців у разі потреби, що робить сервіс комфортним і надійним для клієнтів.

Страхова компанія здійснює консультування своїх клієнтів щодо вибору оптимальних страхових продуктів та умов страхування. Клієнти можуть отримати детальну інформацію про послуги як у відділеннях компанії, так і через гарячу лінію або онлайн-сервіси. Консультації спрямовані на забезпечення повного розуміння страхових умов та підвищення рівня довіри до компанії.

СК «УСГ» є активним учасником кількох провідних галузевих асоціацій, які сприяють піднесенню страхового ринку України. Зокрема, компанія входить до складу Моторного (транспортного) страхового бюро України (МТСБУ), що об'єднує страховиків, які займаються ОСЦПВ автовласників. Також вона є членом Ліги страхових організацій України (ЛІСОУ), що займається захистом інтересів страхових компаній і просуванням стандартів якості у сфері страхування. Участь у цих асоціаціях дозволяє компанії впливати на розвиток галузевої політики, удосконалювати законодавче регулювання та забезпечувати високі стандарти обслуговування клієнтів.

На сьогодні компанія залишається однією з провідних на ринку страхування завдяки високому рівню клієнтоорієнтованості та фінансової стабільності. Її успіх підтверджується численними нагородами та високими рейтингами у сфері страхування.

СК «УСГ» отримала низку престижних нагород у сфері страхування. Серед них – диплом лідера у сегментах «Зелена карта» та «Страхування майна», наданий журналом Insurance Top у 2020 році. Крім того, директор

компанії Павло Нельга був номінований на премію «Особа страхового ринку», що говорить про професійне визнання керівництва. Також компанія займає високі позиції в рейтингах надійності страхових компаній, таких як рейтинг від RA Стандарт-рейтинг і оцінки журналу Forbes з результатом «стабільний». Участь у цих рейтингах та отримання нагород підкреслюють значний внесок компанії у піднесення страхового ринку України.

СК «УСГ» утримує лідируючі позиції на українському страховому ринку, входячи до ТОП-10 найбільших страховиків за обсягами валових премій у 2019-2023 роках. У 1-ому півріччі 2024 році компанія посіла п'яте місце за цим показником, зібравши 1408935 тис. грн. премій і це забезпечує їй значний вплив у таких сегментах, як автостраховання, зокрема «Зелена карта» та КАСКО [43].

СК «УСГ» входить до числа найбільших страховиків країни за обсягами отриманих страхових премій і здійснених страхових виплат. На рисунку 2.2 проілюстровано порівняльний аналіз валових брутто-премій і рівня страхових виплат для СК «УСГ» із загальноринковими показниками.

У період з 2019 по 2023 рік загальноринкові брутто-премії демонструють нестабільну динаміку, знизившись у 2020 році до 45175,9 млн. грн., а потім відновившись у 2023 році до 47014,7 млн. грн. Брутто-премії СК «УСГ» зростали з 2019 року (1879,4 млн. грн.) до 2022 року (3167,5 млн. грн.), після чого у 2023 році відбулося зниження до 2936,4 млн. грн. Доля брутто-премій СК «УСГ» у загальноринковому обсязі зросла з 3,9% у 2019 році до 6,8% у 2022 році, що розкриває зростання впливу компанії на ринку.

Загальноринковий рівень валових виплат був стабільним у діапазоні 32,8-39,2%, демонструючи певну стабільність страхового сектору. Рівень валових виплат СК «УСГ» значно варіювався, досягнувши піку у 2021 році (118,9%), що може вказувати на вплив окремих великих виплат або кризових факторів. У 2022 році рівень валових виплат СК «УСГ» знизився до 24,9%, але у 2023 році зріс до 50,3%, що демонструє відновлення страхових зобов'язань.

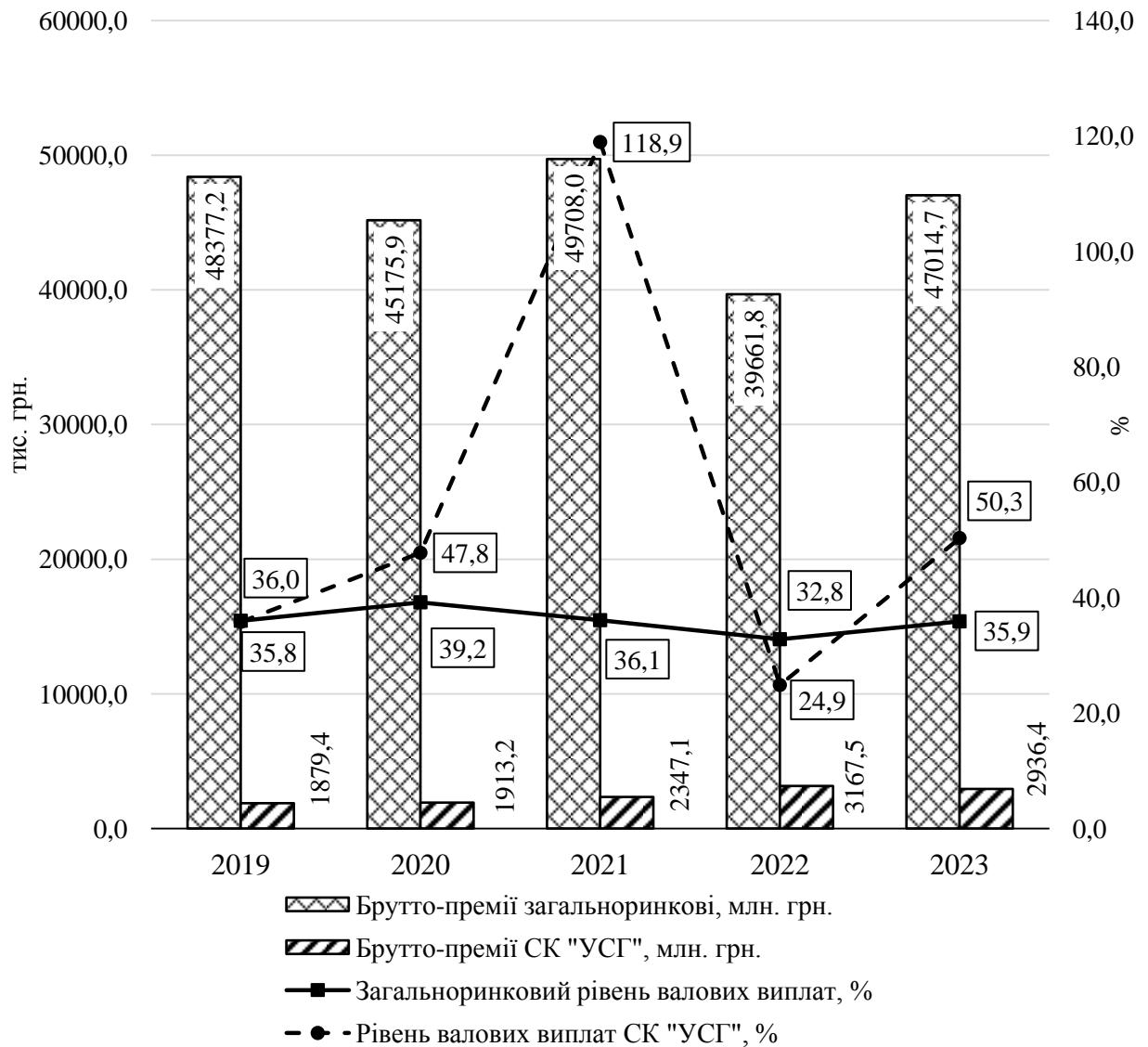

Рис. 2.2. Динаміка брутто-премій і рівня страхових виплат: порівняння показників СК «УСГ» із загальноринковими

Динаміка брутто-премій СК «УСГ» загалом випереджає загальноринкові темпи, що відзначає успішність стратегії зростання компанії. Різке коливання рівня валових виплат СК «УСГ» можливо пов'язується зі специфікою портфеля страхових продуктів і характером страхових випадків. Незважаючи на зниження премій у 2023 році, компанія зберігає стабільну присутність на ринку та конкурентоспроможність. Загалом, СК «УСГ» демонструє гарну динаміку розвитку та адаптивність до ринкових змін, зміцнюючи свої позиції на українському страховому ринку.

Отже, фінансова стійкість СК «УСГ» забезпечується стабільними обсягами брутто-премій, які демонструють позитивну динаміку з 2019 по 2022 рік, хоча в 2023 році спостерігалось невелике зниження. Компанія підтримує достатній рівень резервів для дотримання своїх зобов'язань перед клієнтами, що підтверджується регулярними страховими виплатами. Інтеграція до Vienna Insurance Group гарантує додаткову фінансову стабільність завдяки підтримці міжнародної групи. СК «УСГ» активно працює над підвищенням ефективності менеджменту активів і пасивів для збереження платоспроможності. Високий рівень клієнтоорієнтованості та дотримання європейських стандартів зміцнюють її позиції на ринку навіть в умовах економічної нестабільності.

2.2. Аналіз пасивів страховика та ефективності їх використання

Пасиви СК «УСГ» утворюються із власного капіталу, страхових резервів і зобов'язань перед перестраховальниками та іншими кредиторами. Основну частку становлять страхові резерви, які забезпечують виконання страхових зобов'язань за угодами. Крім того, пасиви включають коротко- і довготермінові зобов'язання, прив'язані до основної діяльності та інвестиційними програмами компанії.

Пасиви страхової компанії мають ключове значення для її діяльності, оскільки вони формують фінансову базу для виконання зобов'язань за передбаченими угодами з клієнтами та партнерами. Страхові резерви, як основна складова пасивів, забезпечують платоспроможність та можливість покриття страхових випадків. Належне управління пасивами сприяє підтримці фінансової стійкості, оптимізації ризиків і забезпеченню ліквідності. Крім того, вони дозволяють компанії ефективно планувати

інвестиційну діяльність, розвивати нові страхові пропозиції та адаптуватися до змін ринкового середовища.

У таблиці 2.1 проаналізовано склад пасивів СК «УСГ» за 2019-2023 рр.

Таблиця 2.1

Динаміка складу пасивів СК «УСГ» в 2019-2023 рр., млн. грн.

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	Відхилення 2023 від 2019	
						абсолютне, -/+	відносне, %
Капітал власний	545,8	611,2	576,8	643,8	597,6	51,8	109,49
Зобов'язання довготермінові	1221,1	3968,6	2144,3	2140,4	2066,9	845,8	169,27
Зобов'язання поточні	138,8	176,1	223,2	653,6	65,0	-73,8	46,83
Разом пасивів	1905,8	4755,9	2944,3	3437,8	2729,5	823,7	143,22

Так, за інформацією таблиці 2.1, у період 2019-2023 років власний капітал СК «УСГ» зріс на 51,8 млн. грн. (на 9,49%), а це говорить про поступове зміцнення фінансової основи компанії. Довготермінові зобов'язання суттєво збільшилися на 845,8 млн. грн. (на 69,27%), що може вказувати на збільшення страхових резервів компанії. Поточні зобов'язання зменшилися на 73,8 млн. грн. (на 53,17%), що відображає зниження короткотермінових ризиків або оптимізацію обігових коштів. Загальний обсяг пасивів збільшився на 823,7 млн. грн. (на 43,22%), що демонструє загальний ріст фінансових ресурсів компанії.

Найбільше зростання показали довготермінові зобов'язання, що майже потроїлися у 2020 році, що, ймовірно, прив'язано до збільшення страхової діяльності і накопиченням страхових резервів. У 2023 році спостерігалось зниження загального обсягу пасивів порівнюючи з 2022 роком на 708,3 млн. грн., що можливо визначається завершенням окремих договорів страхування і зменшенням відповідних резервів. Співвідношення власного капіталу до

загальних пасивів у 2023 році становило приблизно 21,9%, що вказує на значну залежність компанії від сторонніх джерел капіталу. Ріст власного капіталу відбувався поступово, тоді як зобов'язання зазнавали суттєвих коливань, зокрема у 2020 році. Скорочення поточних зобов'язань у 2023 році 65 млн. грн. пояснюється змінами в обліковій політиці страховика у 2023 році, що дозволило покращити його платоспроможність. Загалом компанія демонструє тенденцію до збільшення стабільності за рахунок оптимізації зобов'язань і підтримання рівня власного капіталу.

Динаміку структури пасивів СК «УСГ» представлено на рисунку 2.3.

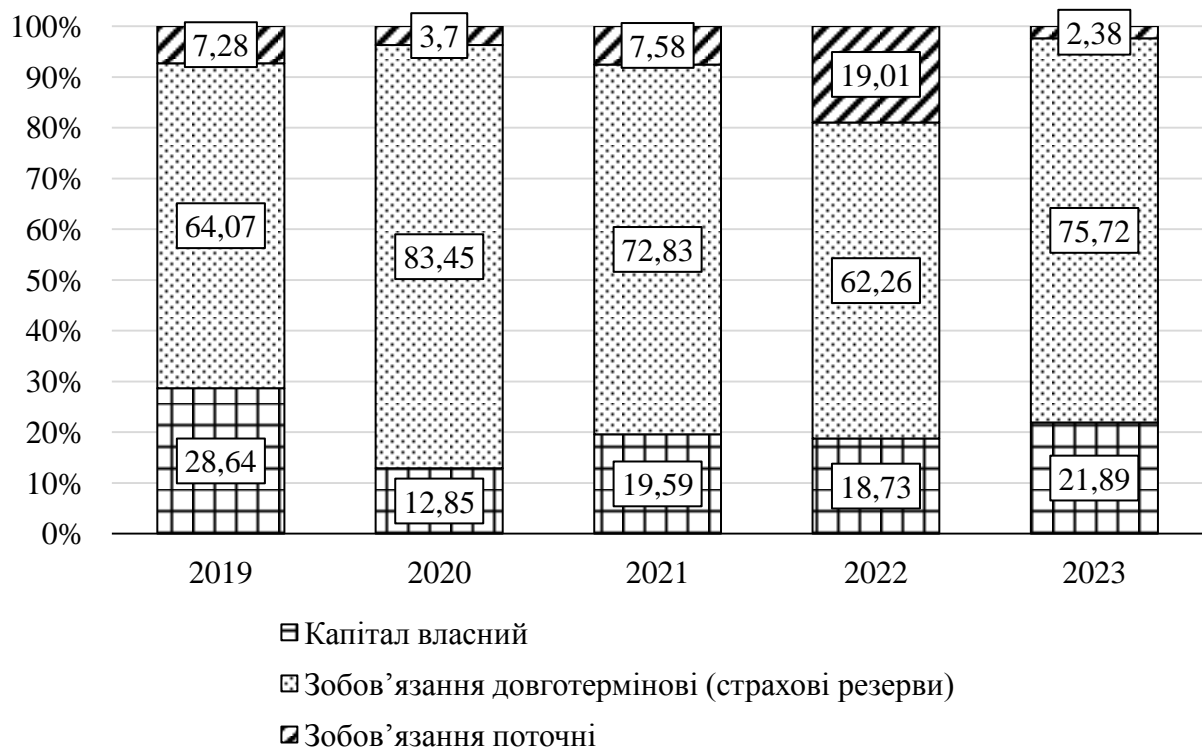

Рис. 2.3. Зміни у структурі пасивів СК «УСГ» у 2019-2023 рр., %

Аналіз структури пасивів СК «УСГ» за 2019-2023 роки (рис. 2.3) показує суттєві зміни у розподілі поміж власним капіталом і зобов'язаннями. Доля власного капіталу впала з 28,64% у 2019 році до 21,89% у 2023 році, що відображає збільшення фінансової залежності. Довготермінові зобов'язання (страхові резерви) залишалися основним компонентом пасивів, їх частка зросла з 64,07% до 75,72% у 2023 році, що показує зростання ділової

активності страховика і збільшення обсягів його діяльності. Водночас доля поточних зобов'язань суттєво знизилася з 7,28% у 2019 році до 2,38% у 2023 році, що відбиває зменшення короткострокових фінансових ризиків. Зміни структури відображають прагнення компанії до фінансової стійкості за рахунок довгострокових ресурсів та оптимізації управління зобов'язаннями.

Наступним кроком проаналізуємо власний капітал СК «УСГ» як найважливіший елемент забезпечення її фінансової стійкості (табл. 2.2). Власний капітал страховика складається зі зареєстрованого капіталу, який формується з внесків акціонерів, нерозподіленого прибутку, накопиченого за попередні періоди, резервного капіталу, що створюється для покриття ризиків, додаткового капіталу, який може включати емісійний дохід, та інші джерела. До його складу також входить прибуток поточного періоду, який не розподіляється серед акціонерів, а спрямовується на посилення фінансової стійкості компанії.

Таблиця 2.2

Динаміка власного капіталу СК «УСГ» в 2019-2023 рр., млн. грн.

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	Відхилення 2023 від 2019	
						абсолютне, +/-	відносне, %
Капітал зареєстрований	278,7	278,7	278,7	278,7	278,7	0,0	100,00
Капітал у дооцінках	3,5	3,5	0,0	0,0	16,2	12,7	462,86
Капітал додатковий	81,9	81,9	81,9	81,9	89,2	7,3	108,91
Резервний капітал	93,0	93,0	103,3	106,5	191,5	98,5	205,91
Нерозподілений прибуток (збиток непокритий)	72,1	127,2	88,7	176,7	22,0	-50,1	30,51
Інші резерви	16,6	26,9	24,2	0,0	0,0	-16,6	0,00
Капітал власний	545,8	611,2	576,8	643,8	597,6	51,8	109,49

Аналізуючи зрушення власного капіталу СК «УСГ» у 2019-2023 роках, можна розпізнати, що зареєстрований капітал залишався незмінним на рівні 278,7 млн. грн. протягом усього періоду. Капітал у дооцінках суттєво зріс у 2023 році до 16,2 млн. грн., що є збільшенням на 462,86% порівняно з 2019 роком. Додатковий капітал зріс на 7,3 млн. грн. (на 8,91%) і це вказує на поступове зростання фінансової підтримки. Резервний капітал подвоївся, досягнувши 191,5 млн. грн. у 2023 році, що підкреслює посилення резервних механізмів. Нерозподілений прибуток значно коливався, зменшившись на 50,1 млн. грн. (на 69,49%), що пов'язується із фінансовими втратами або інвестиціями. Інші резерви зникли з балансу до 2022 року. Сукупний власний капітал зріс на 51,8 млн. грн. (на 9,49%), незважаючи на нестабільність окремих його компонентів. Загалом позитивна динаміка резервного капіталу та дооцінок свідчить про зусилля компанії щодо посилення фінансової стійкості. Водночас скорочення нерозподіленого прибутку може вказувати на виклики у прибутковості. Зрушення структури власного капіталу демонструють прагнення компанії до збалансованого фінансового розвитку.

Динаміку структури власного капіталу СК «УСГ» представлено на рисунку 2.4.

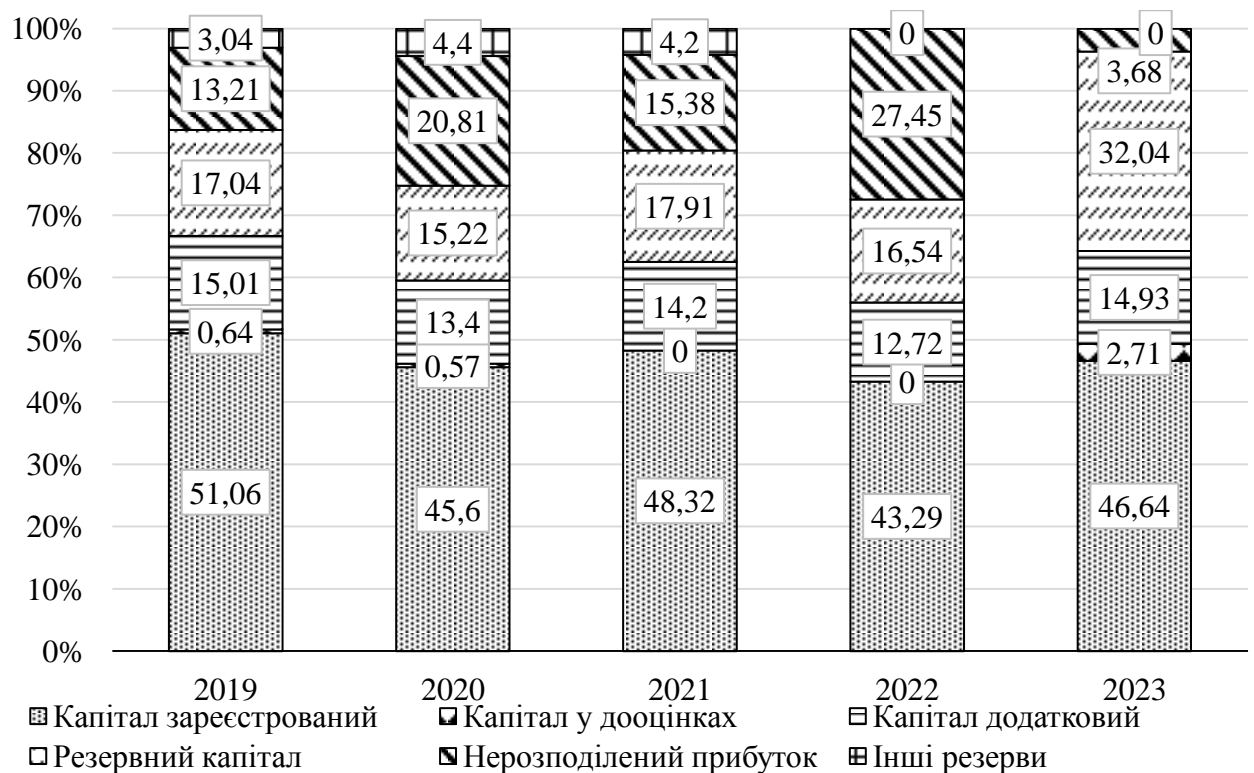

Рис. 2.4. Зміни структури власного капіталу СК «УСГ» у 2019-2023 рр.

Аналізуючи зрушення структури власного капіталу СК «УСГ» з 2019 по 2023 роки (рис. 2.4), можна зазначити кілька важливих тенденцій. У 2019 році найбільшу структурну частку мав зареєстрований капітал (51,06%), але в 2023 році ця частка скоротилася до 46,64%. Капітал у дооцінках був відсутній у 2021-2022 роках, але зріс до 2,71% у 2023 році, що вказує на позитивні зміни в оцінці активів. Резервний капітал значно зріс із 17,04% у 2019 році до 32,04% у 2023 році, що відображає посилення фінансової стабільності компанії. Нерозподілений прибуток значно коливався, досягнувши піку в 27,45% у 2022 році, але знизившись до 3,68% у 2023 році, що відображає зміни в прибутковості компанії. Частка додаткового капіталу залишалася відносно стабільною, злегка зросла до 14,93% в 2023 році. З 2022 року у структурі капіталу відсутні також інші резерви, оскільки були використані або реорганізовані.

Для фінансової діяльності страховиків суттєве значення мають сформовані страхові резерви, їх склад і структура. Проведемо аналіз страхових резервів СК «УСГ» у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз складових страхових резервів СК «УСГ» в 2019-2023 рр., млн. грн.

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	Відхилення 2023 від 2019	
						абсолютне, -/+	відносне, %
Страхові резерви	1222,1	3968,6	2144,3	2140,4	2066,9	844,8	169,13
резерви збитків чи резерви виплат належних	747,2	3431,5	1481,8	1152,9	1477,7	730,5	197,76
резерви премій незароблених	474,9	537,1	662,5	987,5	589,2	114,3	124,07

Розгляд даних таблиці 2.3 дозволяє окреслити такі висновки:

- сукупні страхові резерви за період зросли на 844,8 млн. грн., або приріст у 169,13% від рівня 2019 року;
- найбільшу частку приросту забезпечив резерв збитків, який збільшився на 730,5 млн. грн. (зростання на 197,76%);
- резерви премій незароблених зросли на 114,3 млн. грн. або на 124,07%, демонструючи стабільніше зростання порівнюючи з резервом збитків;
- у 2023 році відзначається зниження загальної суми страхових резервів порівнюючи із 2020 роком, коли вони досягли пікових 3968,6 млн. грн.;
- резерв збитків показав найбільшу волатильність за аналізований період, скоротившись до 1152,9 млн. грн. у 2022 році, але зрісши до 1477,7 млн. грн. у 2023 році;
- резерви незароблених премій досягли найвищого значення в 2022 році (987,5 млн. грн.) і скоротився до 589,2 млн. грн. у 2023 році.

Зниження резервів у 2023 році може говорити про перегляд страхової стратегії компанії або вплив зовнішніх чинників, таких як економічна нестабільність. Співвідношення між складовими резервів змінилося: частка

резерву збитків у загальних резервах зростає, що вказує на акцентування уваги компанії на виплатах клієнтам. Динаміка резервів демонструє важливість ефективного управління фінансовими зобов'язаннями для забезпечення платоспроможності компанії. В цілому, СК «УСГ» показала позитивну динаміку страхових резервів за період, проте стабілізація та зростання резервів у 2023 році вимагають подальшого аналізу.

На рисунку 2.5 представлено порівняльну динаміку власного капіталу зі страховими резервами СК «УСГ». За період 2019-2023 рр. власний капітал СК «УСГ» демонстрував помірну динаміку з коливаннями: він зріс з 545,8 млн. грн. у 2019 році до максимуму 643,8 млн. грн. у 2022 році, але зменшився до 597,6 млн. грн. у 2023 році. Страхові резерви за цей період суттєво зросли: з 1221,1 млн. грн. у 2019 році до пікових 3968,6 млн. грн. у 2020 році, після чого спостерігалось поступове зниження до 2066,9 млн. грн. у 2023 році.

Відношення страхових резервів до власного капіталу відзначає зростання обсягів зобов'язань компанії, особливо у 2020 році, що вимагало додаткової уваги до управління ризиками.

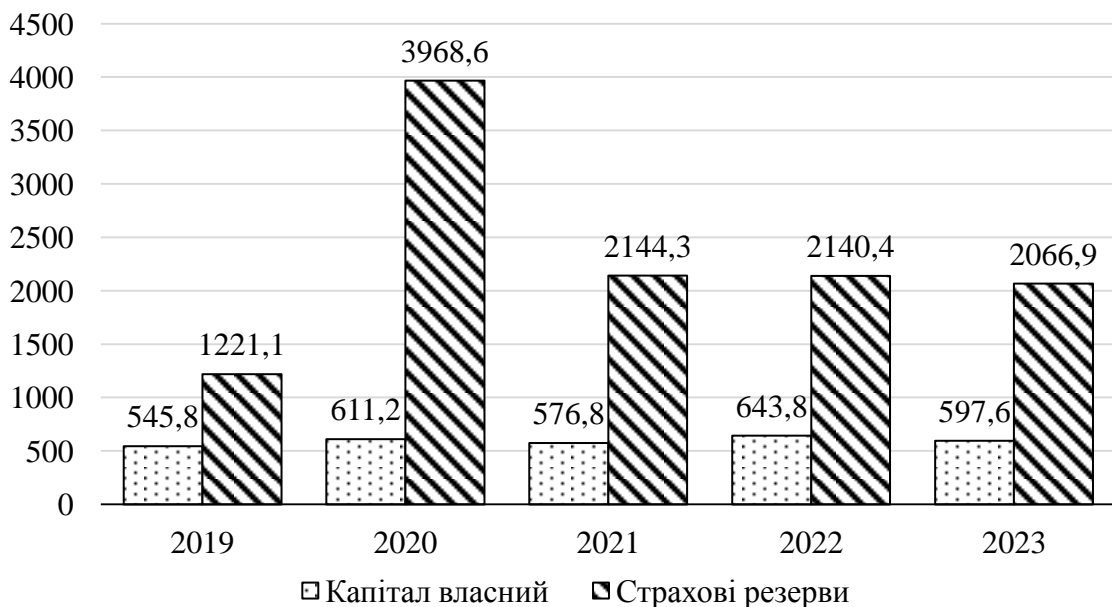

Рис. 2.4. Зміна структури власного капіталу СК «УСГ» у 2019-2023 рр.

Отже, зниження страхових резервів у 2023 році може вказувати на зменшення кількості зобов'язань або виплат за договорами, що потребує детальнішого аналізу діяльності компанії. Загальна динаміка показників вказує на необхідність балансу між власним капіталом і довготерміновими зобов'язаннями для забезпечення стабільності компанії.

Ефективність використання пасивів страховика полягає у забезпеченні оптимального відношення поміж власними та залученими коштами, що дозволяє виконувати страхові зобов'язання, підтримувати фінансову стабільність і забезпечувати рентабельність діяльності. Вона вимірюється такими показниками, як рентабельність власного капіталу та активів, коефіцієнт платоспроможності, рівень покриття зобов'язань та оборотність страхових резервів (табл. 2.4).

Проаналізувавши дані таблиці 2.4, слід надати такі висновки:

– рівень ефективності активів показує значне коливання протягом періоду дослідження – з 0,0003 у 2019 році він зріс до піку 0,0247 у 2022 році, але у 2023 році впав до негативного значення -0,0141. Абсолютне відхилення за п'ять років становить -0,0144;

Таблиця 2.4

Головні показники ефективності використання пасивів СК «УСГ»

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	Відхилення 2023 від 2019, -/+
Рівень ефективності активів	0,0003	0,0138	0,0072	0,0247	-0,0141	-0,0144
Рівень ефективності власного капіталу	0,0011	0,1070	0,0368	0,1320	-0,0644	-0,0655
Рівень ефективності страхових резервів	0,0005	0,0165	0,0099	0,0397	-0,0186	-0,0191

– рівень ефективності власного капіталу демонструє подібну динаміку: він значно зріс до 0,1320 у 2022 році, але у 2023 році впав до -0,0644. Порівняно з 2019 роком відхилення становить -0,0655;

– рівень ефективності страхових резервів також показує аналогічні коливання. У 2019 році він складав 0,0005, досяг максимуму 0,0397 у 2022 році, але в 2023 році впав до -0,0186, із відхиленням -0,0191;

Усі три показники мали максимальні значення у 2022 році, що розпізнає тимчасове підвищення ефективності використання пасивів у цей рік. У 2023 році визначається різке погіршення всіх показників, що сигналізує про кризовий стан чи значне зниження прибутковості діяльності компанії.

Загалом, компанія СК «УСГ» потребує вдосконалення управління своїми активами, капіталом і страховими резервами для стабілізації фінансової ефективності.

2.3. Оцінка фінансової стійкості та платоспроможності страховика

Необхідність управління пасивами страхової компанії полягає у забезпеченні її фінансової стійкості та платоспроможності. Ефективне управління дозволяє збалансувати обсяги страхових резервів і зобов'язань, забезпечуючи можливість виконання зобов'язань перед клієнтами. Це також знижує ризик ліквідності та сприяє оптимізації капіталу для підтримки стабільного розвитку компанії. Управління пасивами допомагає адаптуватися до змін ринкових умов, забезпечуючи довіру клієнтів і партнерів.

Основний зміст менеджменту фінансової стійкості виявляється у забезпеченні сталості фінансового стану компанії та її здатності реагувати на зміну умов зовнішнього середовища. Це включає ефективне використання власних і залучених коштів для забезпечення фінансової незалежності. Важливим аспектом є управління ризиками, що дозволяє мінімізувати вплив непередбачених обставин на діяльність компанії. Для досягнення фінансової стійкості необхідно структурно оптимізувати капітал і забезпечити зростання

рентабельності. Менеджмент фінансової стійкості також передбачає контроль за ліквідністю та платоспроможністю компанії для забезпечення безперервності її операцій.

Проведемо оцінку показників фінансової стійкості СК «УСГ» за 2019-2023 роки у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Головні показники оцінки фінансової стійкості СК «УСГ»

Показник	Норматив	2019	2020	2021	2022	2023	Відхилення 2023 від 2019, +/-
Рівень автономії	>0,5	0,29	0,13	0,20	0,19	0,16	0,0
Рівень самофінансування	>0,5	0,40	0,15	0,24	0,23	0,19	12,7
Рівень фінансової стійкості	>0,75	0,93	0,96	0,92	0,81	0,75	7,3

За отриманою з таблиці 2.5 інформацією можна зробити висновки:

– рівень автономії СК «УСГ» у 2019 році становив 0,29, що значно нижче нормативу (>0,5). У 2020 році рівень автономії знизився до 0,13, що вказує на ще більшу залежність від зовнішнього фінансування. У 2021 році цей показник трохи зріс до 0,20, але все ще залишався значно нижчим від нормативного рівня. У 2022 році рівень автономії не змінився суттєво і становив 0,19. У 2023 році рівень автономії залишився на рівні 0,16, не досягнувши нормативу і не змінившись від попереднього року;

– рівень самофінансування СК «УСГ» у 2019 році був на рівні 0,40, що також нижче нормативу (>0,5). У 2020 році рівень самофінансування знизився до 0,15, що свідчить про зменшення можливості компанії фінансувати свою діяльність власними коштами. Протягом наступних років рівень самофінансування збільшувався, досягнувши 0,23 у 2022 році. У 2023 році цей показник знизився до 0,19, що є погіршенням порівняно з 2022 роком, але краще, ніж у 2020 році;

– рівень фінансової стійкості залишався досить високим у 2019 році (0,93) та 2020 році (0,96), але почав знижуватися в 2021 році до 0,92, а у 2022 році знизився ще більше до 0,81, і в 2023 році досяг мінімального значення 0,75, що є на межі нормативу.

Основний зміст забезпечення ліквідності і платоспроможності страховика полягає в ефективному управлінні активами й зобов'язаннями компанії для своєчасного виконання фінансових зобов'язань перед страхувальниками та іншими контрагентами. Це включає підтримку оптимального рівня ліквідних коштів, що дозволяє страховикові швидко реагувати на вимоги клієнтів і покривати страхові випадки. Забезпечення платоспроможності вимагає ретельного планування та моніторингу фінансових потоків для запобігання ризику неплатоспроможності. Крім того, необхідно проводити регулярні стрес-тести, щоб оцінити можливі негативні впливи зовнішніх факторів на фінансовий стан компанії. Важливим елементом є також диверсифікація активів та зобов'язань для зменшення впливу окремих ризиків на фінансову стійкість страховика.

Проведемо оцінку показників ліквідності та платоспроможності СК «УСГ» за 2019-2023 роки у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Основні показники ліквідності та платоспроможності СК «УСГ»

Показник	Норматив	2019	2020	2021	2022	2023	Відхилення 2023 від 2019, +/-
Рівень абсолютної ліквідності	0,2 – 0,3	5,33	2,99	1,22	2,24	12,70	7,37
Рівень загальної ліквідності	>1	8,82	22,86	7,87	3,71	30,57	21,75
Рівень платоспроможності	>1	44,66	15,40	26,90	30,08	28,91	-15,75
Рівень покриття зобов'язань	>1	393,23	347,08	258,42	98,50	919,38	526,16

За даними таблиці 2.6 рівень абсолютної ліквідності за 2023 рік значно зріс до 12,70, що значно перевищує норматив. Показник вказує на високий рівень ліквідних активів компанії для покриття короткотермінових зобов'язань. Однак такий високий рівень може розпізнавати неефективне використання активів, оскільки великі суми коштів не працюють на отримання прибутку. Відхилення 2023 року від 2019 року становить +7,37, що є значним покращенням ліквідності за останні роки.

За розрахунками таблиці 2.6 рівень загальної ліквідності у 2023 році досяг 30,57, що вказує на велику кількість ліквідних активів, порівняно з поточними зобов'язаннями. Це значно перевищує нормативний показник і свідчить про здатність компанії виконувати зобов'язання навіть у разі раптових фінансових потреб. Відхилення 2023 року від 2019 року становить +21,75, що вказує на значне покращення ліквідності завдяки збільшенню ліквідних активів або зменшенню зобов'язань.

З таблиці 2.6 відзначаємо, що рівень платоспроможності знизився з 44,66 у 2019 році до 28,91 у 2023 році, що все ще залишається вище нормативного значення. Втім, зниження на -15,75 вказує на те, що компанія може мати певні проблеми з утриманням високого рівня власних коштів, що може призвести до підвищення фінансових ризиків у майбутньому. Це вимагає проведення ретельного контролю за балансом між активами та зобов'язаннями.

Також з таблиці 2.6 спостерігаємо, що показник рівня покриття зобов'язань у 2023 році зріс до 919,38, що є значним покращенням порівняно з 2019 роком (393,23). Це розпізнає наявність великих резервів активів, здатних покрити зобов'язання компанії, що зміцнює її фінансову стійкість. Відхилення 2023 року від 2019 року складає +526,16, що вказує на покращення фінансової ситуації завдяки зростанню активів або зниженню зобов'язань.

Отже, ліквідність компанії значно покращилась за рахунок значного збільшення ліквідних активів, що надає їй додаткові фінансові можливості

для виконання зобов'язань. Платоспроможність знизилась, але показник все ще перевищує норматив, а це визначає хорошу фінансову стійкість, хоча є потреба у контролі за власними коштами. Покриття зобов'язань суттєво поліпшилось, що вказує на підвищення фінансової стабільності і здатність компанії покрити всі зобов'язання за допомогою наявних активів.

Висновки до розділу 2

1. СК «УСГ» демонструє позитивну динаміку розвитку, засновану на впровадженні європейських стандартів і стратегічному партнерстві з Vienna Insurance Group. Основу діяльності компанії складає автостраховання, яке у 2023 році охопило понад 72% портфеля, що відзначає високий попит на ці послуги. Водночас, зменшення премій у 2023 році та коливання рівня виплат вказують на необхідність удосконалення ризик-менеджменту. СК «УСГ» активно впроваджує інновації, такі як онлайн-страхування, забезпечуючи зручність для клієнтів. Регіональна мережа та професійність співробітників гарантують доступність якісного страхового обслуговування по всій Україні. Орієнтація на інновації, клієнтоорієнтованість і доступність послуг дозволяють компанії зберігати конкурентоспроможність навіть в умовах економічних викликів.

2. Аналіз пасивів СК «УСГ» показав позитивну динаміку зростання власного капіталу і значне збільшення довготермінових зобов'язань, а це підтверджує посилення фінансової бази компанії. У 2023 році спостерігалось зниження поточних зобов'язань, що вказує на ефективну оптимізацію обігових коштів та зниження короткотермінових фінансових ризиків. Зміни в структурі пасивів свідчать про прагнення компанії до фінансової стабільності, зокрема за рахунок довгострокових ресурсів та зменшення короткотермінових зобов'язань. Власний капітал СК «УСГ» продемонстрував поступове зростання, незважаючи на коливання окремих його компонентів,

що вказує на зусилля щодо посилення фінансової стійкості. Аналіз страхових резервів показав їх значне зростання, але в 2023 році спостерігалось зниження, що можливо свідчить про зміну стратегії або зовнішні економічні чинники. В цілому, СК «УСГ» демонструє позитивну динаміку в довгостроковому періоді, але необхідно вдосконалити адміністрування активами та пасивами для стабілізації фінансових показників у майбутньому.

3. Управління пасивами страхової компанії є ключовим при досягненні її фінансової стійкості та платоспроможності. Ефективне управління дозволяє компанії оптимізувати структуру активів і зобов'язань, знижуючи ризики ліквідності та підвищуючи спроможність виконувати зобов'язання перед клієнтами. За результатами оцінки фінансової стійкості СК «УСГ» виявлено, що рівень автономії та самофінансування залишаються нижчими за нормативи, що вказує на високу залежність від зовнішнього фінансування. Показники ліквідності, зокрема рівень абсолютної ліквідності та загальної ліквідності, значно перевищують нормативи, що говорить про здатність компанії своєчасно покривати зобов'язання. Проте зниження рівня платоспроможності вказує на необхідність кращого контролю над власним капіталом для запобігання фінансовим ризикам. Рівень покриття зобов'язань суттєво покращився, що зміцнює фінансову стабільність та підвищує здатність компанії впоратися з непередбаченими фінансовими навантаженнями.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПАСИВАМИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

3.1. Розвиток підходів до управління пасивами страхових компаній

У фінансовому менеджменті страховиків важливу роль відіграє управління капіталом, бо його складові, розмір і структура характеризують рівень фінансової стійкості компанії. Кожен страховик має розробити певні підходи до менеджменту як пасивів в цілому, так і власного капіталу як важливої складової цих пасивів.

Менеджмент капіталу страховика повинен відповідати загальній стратегії розвитку компанії, баченню цієї стратегії власником, а його реалізація в рамках фінансового менеджменту, є підґрунтям для напрацювання фінансової стратегії подальшого розвитку.

В рамках стратегії фінансового розвитку страховика розробляються правила адміністрування капіталу, активів, прибутку, інвестицій, грошових потоків і фінансової безпеки компанії. Кожна з цих політик не є незалежною, бо всі рішення, які ухвалюються в області фінансового менеджменту, повинні прийматися комплексно, оскільки наявний капітал втілюється в активах компанії; результативність їхнього застосування визначає розмір можливого прибутку, а також коригування грошового потоку за видами діяльності (операційний, інвестиційний і фінансовий) визначає достатній рівень реальної платоспроможності. Це дозволяє зменшити необхідний розмір капіталу і значно підвищити рентабельності компанії, зберігаючи при цьому розумний рівень рентабельності. Концептуальні підходи щодо управління пасивами страховика представлені на рисунку 3.1.

Рис. 3.1. Концептуальні підходи до управління пасивами страховика

Слід вважати, що політика адміністрування капіталу страховика – це комплекс заходів для створення і підтримування безпечної структури капіталу, здійснюваних менеджерами компанії згідно стратегії фінансового

розвитку, який забезпечує необхідний рівень платоспроможності, збільшує ринкову вартість компанії та максимізує добробут клієнтів. власник в поточному і майбутніх періодах.

Менеджмент капіталу страховика вимагає дотримання наступних принципів:

- послідовність. Керування капіталом розпізнається як частина фінансового менеджменту, який постає частиною усього менеджменту страховика (поряд з управлінням персоналом, операційним управлінням і т.п.);

- адаптивність. З огляду на постійні зміни у зовнішньому фінансовому середовищі, а також на тривалий період фінансових криз, управління капіталом потребує ухвалення рішень щодо адаптації до змін на фінансовому ринку;

- цілісність. Принцип цілісності полягає у встановленні взаємозв'язку між усіма компонентами фінансового менеджменту, що базується на методології бухгалтерського обліку, яка, в свою чергу, ґрунтується на принципі подвійного запису;

- оптимальність. Ключовий принцип управління капіталом, що виявляється у розпізнаванні такого балансу поміж власним капіталом і зобов'язаннями, який є найбільш вигідним з різних поглядів та критеріїв;

- надійність. Полягає в ухваленні рішень, які забезпечують відповідність реальних показників платоспроможності як вимогам національного законодавства, так і стандартам Solvency II;

- ефективність. Постає в напрацюванні стратегії управління капіталом, що сприяє зменшенню витрат на обслуговування капіталу й раціоналізації витрат, пов'язаних із прийняттям фінансових рішень загалом;

- науковість. Передбачає, що розробка та реалізація політики управління капіталом страховика має спиратися на наукові теорії, зокрема ті, що були розглянуті в першому розділі цієї роботи..

Зважаючи на наведену мету адміністрування капіталу та принципи, а також специфіку функціонування страховиків і їхню економіко-соціальну значущість, можна визначити основні завдання. Головним є забезпечення належного обсягу капіталу для проведення результативної страхової діяльності (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Напрями нарощування пасивів страховика

Для страховика власний капітал має особливе значення, оскільки він є основою для забезпечення платоспроможності та виконання страхових зобов'язань при настанні страхового випадку. Зазвичай створення власного капіталу провадиться через розробку політики емісії акцій і стратегії управління прибутком.

Що стосується емісійної політики компанії, то слід зазначити, що операції з первинним публічним розміщенням акцій на вітчизняному фінансовому ринку фактично не здійснюються. Компанії використовують емісію акцій для збільшення власного капіталу лише в разі необхідності вирішення важливих стратегічних завдань, таких як активна експансія на

страховому ринку через розвиток мережі філій, здійснення істотних фінансових інвестицій для збільшення ринкового сегмента через поглинання інших страховиків, або участь у процесах конвергенції на фінансовому ринку, зокрема через придбання банківських акцій чи інших фінансових установ.

В Україні процес нарощування власного капіталу провадиться через розподіл чистого прибутку, отриманого за підсумками діяльності. Власники компанії можуть використовувати частину прибутку для реінвестування, збільшуючи капітал через нерозподілений прибуток. У разі збиткової діяльності непокриті збитки зменшують власний капітал. Крім того, для акціонерних товариств частина чистого прибутку має йти на поповнення резервного капіталу, що також сприяє підтримці платоспроможності.

Власники компанії спільно з фінансовими менеджерами можуть ухвалити рішення на перехресті емісійної політики та управління прибутком, наприклад, виплачування дивідендів акціями. Такі кроки не є частими, але використовуються як захисний механізм від потенційного ворожого поглинання.

Страхові резерви відіграють істотну роль у створенні капіталу страховика, оскільки вони залежать від основної діяльності – надання послуг страхування. Створюючи страховий портфель, компанія формує значну частину капіталу.

Страховики, як і інші підприємства, можуть використовувати як короткотермінові, так і довготермінові кредити банків для фінансування поточної діяльності та досягнення стратегічних цілей. Проте в Україні доступ до позикового капіталу визнається складним через високу вартість цього ресурсу.

У порівнянні вартостей власного капіталу й зобов'язань світова практика вказує, що страхові компанії з наданням послуг страхування життя мають вищу цінність власного капіталу, ніж середньо ринковий показник, і суттєво вищу, аніж у компаній з ризикового страхування. Однак вартість

власного капіталу виявляється нестабільною і може значно коливатися з часом. На жаль, здійснити такі розрахунки для українських страховиків неможливо, оскільки необхідна інформація наразі відсутня. Більше того, більшість вітчизняних страхових компаній не виплачують дивіденди своїм акціонерам, що ускладнює визначення вартості власного капіталу.

Вартість позикового капіталу значно нижча, ніж вартість власного, і це підтверджує теорію компромісу капіталу.

Наступним кроком в управлінні капіталом є визначення напрямів та умов його використання для основних видів діяльності компанії. Як зазначалося раніше, головною діяльністю страховиків є операційна, яка включає надання на ринку послуг страхування та акумуляцію коштів задля наступного їх інвестування на фінансовому ринку. Капітал, що формується під час поточної діяльності страховиків, перетворюється на інвестиційний капітал. Менеджмент капіталу в контексті фінансової діяльності, зокрема зміна його структури, є ключовим для забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності страховика.

Ефективне використання капіталу страховиком за різними напрямками діяльності гарантує дотримання нормативів платоспроможності.

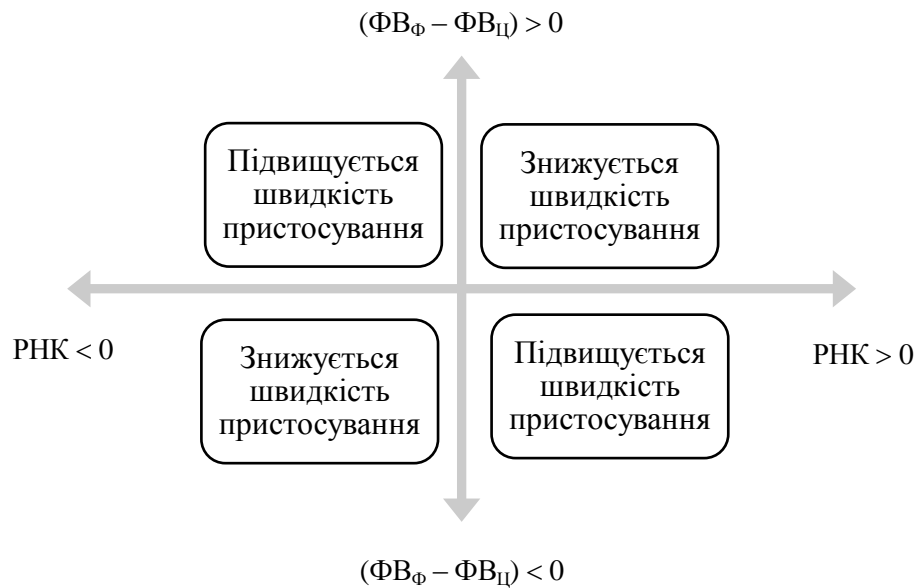
Для управління капіталом важливо забезпечити формування цільового фінансового важеля та зменшення розриву між плановим і фактичним його значенням.

Зв'язок поміж швидкістю адаптації фактичного фінансового важеля до цільового можна відобразити через матричну модель (рис. 3.3).

Для ефективного управління капіталом необхідно контролювати процеси розробки і реалізації завдань відповідно до визначеної мети, що включає постійний моніторинг фактичного і цільового фінансового важеля. Також важливо стежити за ситуацією на фінансовому ринку для здійснення успішних інвестиційних операцій і оптимізації вартості капіталу.

Політика управління капіталом страховика має бути послідовною і включати ряд етапів (рис. 3.1).

Розробка та впровадження фінансових рішень, зокрема в управлінні капіталом, повинна ґрунтуватися на даних, отриманих у результаті фінансового аналізу поточного стану капіталу страховика, з врахуванням як кількісних, так і якісних індикаторів. Задля ухвалення рішень при адмініструванні капіталу необхідний аналіз відповідних кількісних і якісних показників.

ΦB_{Φ} – фактичний фінансовий важіль;
 ΦB_{Π} – цільовий фінансовий важіль;
 РНК – розбіжність в необхідному розмірі капіталу

Рис. 3.3. Зв'язок між темпом коригування фактичного фінансового важеля до бажаного цільового рівня

Опісля одержання результатів аналізу сучасного стану капіталу страховика слід з'ясувати цільові показники, які застосовуються для управління капіталом, таких як цільовий фінансовий важіль, реальний запас платоспроможності, вартість капіталу, порогова вартість капіталу та прибутковість наявного капіталу.

Показник «цільовий фінансовий важіль» відображає співвідношення поміж власним капіталом і зобов'язаннями, яке компанія може досягти в умовах сприятливої фінансової та страхової кон'юнктури, забезпечуючи

виконання усіх нормативних вимог, таких як платоспроможність і розміщення резервів страховика. Як правило, фактичний фінансовий важіль компанії відрізняється від цільового через змінюваність зовнішнього середовища.

Наступним кроком постає розпізнавання джерел створення потрібного капіталу страховика й відповідних витрат, включаючи власний капітал, зобов'язання та страхові резерви. Необхідно ухвалити рішення про доцільність збільшення власного капіталу, можливості розширення обсягів страхових послуг і відповідно збільшення страхових резервів, а також оцінити потребу у використанні кредитних ресурсів банків.

Наступним етапом визнається структурна оптимізація капіталу за основними критеріями. Зазвичай це включає мінімізацію вартості капіталу, максимізацію фінансової рентабельності та зниження ступеня фінансових ризиків. Структурна оптимальність капіталу з'ясовується як така, що мінімізує витрати на його обслуговування. Тому завдання полягає у знаходженні певного фінансового важеля, що забезпечить найменше значення середньозваженої вартості капіталу. Також задля формування цільового фінансового важеля важливим є розрахунок таких показників, як порогова вартість капіталу та гранична ефективність капіталу страховика.

Задля встановлення структурної оптимальності капіталу потрібно проаналізувати взаємозв'язок між поточною та майбутньою середньозваженою вартістю капіталу компанії. Це забезпечується за допомогою показника порогової вартості капіталу, який розраховується на основі прогнозованих витрат задля відтворення прийнятної структури капіталу в умовах фінансового ринку. Якщо зміни у обсягах та структурі капіталу є значними, такі рішення розглядаються в рамках стратегічного фінансового управління.

Контроль за різницею між фактичним та цільовим фінансовим важелем компанії, а також визначення швидкості усунення цієї різниці є ключовим етапом при визначенні політики управління капіталом. Це вимагає

моніторингу фактичного рівня фінансового важеля, його відхилень від цільового показника та вчасне ухвалення рішень про коригування структури капіталу для усунення цієї різниці.

Отже, підходи до управління капіталом страховика повинні гарантувати виконання його зобов'язань перед страхувальниками відповідно до укладених договорів, а також забезпечити максимізацію добробуту власників як у поточній, так і в тривалій перспективі.

3.2. Інтеграція інноваційних технологій у систему ризик-менеджменту страховика для забезпечення його фінансової стійкості

Фінансова стійкість страховика залежить від його спроможності ефективно протидіяти фінансовим ризикам при формуванні і використанні капіталу. Задля зміцнення фінансової стійкості страховика потрібно покращити його ризик-менеджмент, оскільки неефективне керування фінансовими ризиками призводить до фінансових труднощів і, в крайніх випадках, до банкрутства.

Правильне управління фінансовими ризиками допомагає страховим компаніям:

- зменшити ймовірність виникнення фінансових труднощів;
- забезпечити необхідні грошові засоби при виконанні зобов'язань перед страхувальниками;
- поліпшити фінансові показники.

Для успішного управління фінансовими ризиками страховик має побудувати систему, яка включає наступні етапи:

- виявлення та оцінка фінансових ризиків;
- розробка рішень щодо управління фінансовими ризиками;
- впровадження цих рішень;

– моніторинг та оцінка результативності управління ризиками.

Виявлення та оцінка фінансових ризиків розпізнається першим кроком у процесі управління ризиками. На цьому етапі компанія повинна визначити всі можливі фінансові ризики, яким вона може бути піддана. Після цього необхідно здійснити оцінку імовірності прояву окремого ризику та потенційних наслідків для компанії.

Наступним етапом управління фінансовими ризиками визначається розробка заходів для їх контролю. На цьому етапі страховик повинен визначити заходи та інструменти, що дозволять знизити ймовірність прояву фінансових ризиків чи пом'якшити їхні негативні наслідки.

Третім етапом управління фінансовими ризиками розпізнається реалізація розроблених заходів. На цьому етапі страховик має впровадити раніше визначені заходи та інструменти задля мінімізації ризиків.

Останнім етапом управління фінансовими ризиками визначається моніторинг ефективності вжитих заходів. На цьому етапі страховик повинен оцінити результативність впроваджених рішень та за необхідності внести відповідні корективи для покращення управління ризиками.

Успішне управління фінансовими ризиками постає ключовим фактором, що сприяє забезпеченню фінансової стабільності страхової компанії. Компанія, яка успішно управляє цими ризиками, має значно більші шанси на стабільне і тривале функціонування в майбутньому.

У таблиці 3.1 представлено порівняння існуючих заходів і запропонованих рішень при управлінні фінансовими ризиками страховика, що спрямовані на підвищення його фінансової стійкості.

Таким чином, можливі заходи щодо поліпшення управління ризиками страховика включають:

- 1) запровадження системи управління ризиками. Вона передбачає створення комплексного механізму, що включає наступні елементи;

- оцінка фінансових ризиків, що розпізнає типи і масштаби ризиків, які можуть діяти на страхову компанію;

– моніторинг фінансових ризиків полягає в постійному спостереженні за змінами у фінансових ризиках та оцінці їх впливу на фінансовий стан страховика;

Таблиця 3.1

Порівняння існуючих заходів і запропонованих рішень при управлінні фінансовими ризиками страховика для підвищення його фінансової стійкості

Напрями	Існуючі заходи	Запропоноване рішення	Переваги нових рішень заходу
Збільшення капіталу	Постійне поповнення капіталу страховика	Отримання додаткового капіталу через випуск нових акцій або фінансування від інвесторів	Зміцнення фінансової стійкості та здатності покрити значні збитки
Диверсифікація портфеля фінансових інвестицій	Страховик розподіляє інвестиції серед різних активів і регіонів	Розширення диверсифікації інвестицій, включаючи альтернативні активи, як-от криптовалюта	Зниження рівня концентрації ризиків з одночасним підвищенням доходності
Стратегія ризик-премія	Страховик встановлює внутрішні обмеження для прийняттого рівня ризику і визначає розмір премій для страхових полісів, враховуючи ці ризики	Розробка складнішої стратегії ризик-премії з використанням передових аналітичних методів і моделей для оцінки ризиків	Покращена точність ціноутворення, збільшена прибутковість і більш ефективне управління ризиками
Активне управління портфелем	Портфель інвестицій слідкує за ринковими індексами в пасивному режимі	Запровадження активного управління портфелем, що включає торгівлю на ринках і використання алгоритмів для оперативного реагування на ризики	Можливість отримувати прибуток від ринкових коливань і зменшувати ризики втрат
Моніторинг та аналіз ризиків	Застосування традиційних методів оцінки ризиків	Запровадження передових систем моніторингу, які використовують штучний інтелект і аналітику даних для виявлення ризиків у режимі реального часу	Здатність оперативно реагувати на зміни в умовах ризику та уникати можливих кризових ситуацій

– контроль фінансових ризиків включає розроблення та впровадження заходів, спрямованих на зниження фінансових ризиків;

2) збільшення диверсифікації страхового портфелю допоможе знизити концентрованість в ньому ризиків, що сприятиме зменшенню загроз для фінансової стабільності страховика;

3) застосування надійних інвестиційних інструментів з метою мінімізації ризику втрати фінансових активів страхової компанії;

4) оптимізація управління активами й пасивами з метою досягнення їхнього найбільш ефективного співвідношення, що дозволить зменшити фінансові ризики.

Реалізація таких заходів дозволить страховику:

- виявляти і усувати фінансові ризики на ранній стадії;
- знизити розмір фінансових втрат;
- поліпшити фінансове становище страховика.

З урахуванням науково-технічного прогресу, рекомендується впроваджувати інноваційні підходи. Варто надати конкретні приклади, як страховик може використати сучасні технології для покращення процесів адміністрування фінансовими ризиками (рис. 3.4).

Конкретні заходи, що їх реалізує страхова компанія, визначатимуться її специфічними потребами та цілями. Проте застосування новітніх технологій може значно покращити її систему управління ризиками, зміцнити фінансову стійкість.

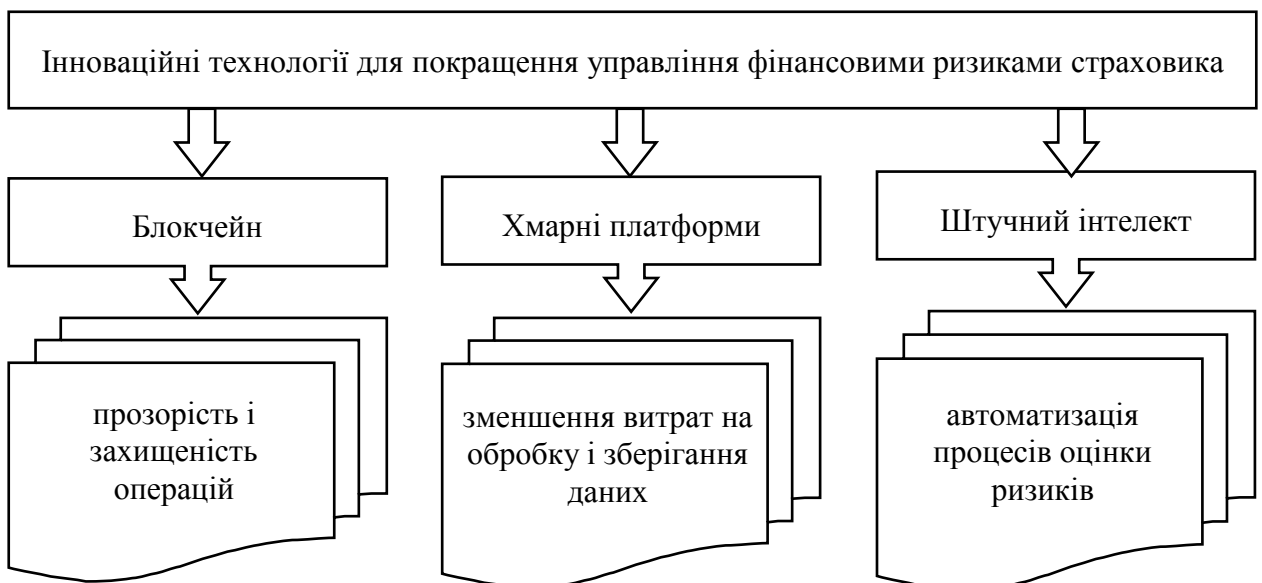

Рис. 3.4. Використання інноваційних технологій для покращення управління фінансовими ризиками страховика

Страховик може застосовувати штучний інтелект для аналізу великих розмірів даних, таких як інформація про страхові поліси, фінансові ринки та природні катастрофи. Це дозволить швидше та точніше оцінювати ризики.

Використання технології блокчейн для зберігання даних про страхові договори допоможе страховій компанії запобігти шахрайству та іншим фінансовим злочинам, забезпечуючи прозорість і безпеку цих даних.

Хмарне зберігання даних про страхові договори дозволяє знизити витрати на придбання та обслуговування серверів.

Крім того, використання технологій BigData та розробка інтегрованої системи управління ризиками (Integrated Risk Management System – IRMS) можуть стати важливими складовими у вдосконаленні управління ризиками для страховика.

BigData використовується для аналізу великих масивів фінансових даних і встановлення закономірностей, що можуть вказувати на потенційні фінансові ризики. Це дозволяє страховій компанії своєчасно виявляти і реагувати на ризики, підвищуючи ефективність управління ними.

Створення IRMS забезпечить комплексний підхід до всіх аспектів діяльності компанії. Така система дозволить більш ефективно контролювати і координувати управління ризиками в межах усієї організації. Рекомендується створити IRMS, яка забезпечить комплексний підхід до адміністрування ризиків, об'єднуючи всі сфери діяльності компанії. IRMS сприятиме більш ефективному виявленню, оцінці, контролю та реагуванню на ризики (рис. 3.5).

Таким чином, впровадження IRMS дозволить підвищити фінансову стабільність компанії та зміцнити її позиції на страховому ринку, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності.

Фінансова стійкість страховика напряму залежить від його здатності

ефективно управляти фінансовими ризиками. Для зміцнення цієї надійності потрібно вдосконалити процеси управління ризиками. Інакше кажучи, недосконале управління може призвести до фінансових труднощів або збитків, що можуть загрожувати банкрутством компанії.

Рис. 3.5. Інтегрована система управління ризиками для підвищення фінансової надійності страхових компаній

Запропоновані нові рішення щодо поліпшення управління фінансовими

ризиками страховика і підвищення фінансової стійкості, зокрема використання інноваційних рішень (штучний інтелект, блокчейн, хмарні платформи), а також створення інтегрованої системи управління ризиками (Integrated Risk Management System – IRMS). Це включає комплексний підхід при управлінні ризиками, який об'єднує всі аспекти діяльності страховика. IRMS дозволить СК «УСГ» більш ефективно виявляти, оцінювати, контролювати ризики і реагувати на них.

3.3. Формалізація напрямів розвитку страховика на основі матриці прогнозування фінансової рівноваги

Фінансовий розвиток страховика є важливою передумовою підвищення надійності страхової системи. Сучасні процеси фінансового управління страховими компаніями неможливі без елементів планування та прогнозування. Хоча теоретичні засади прогнозування фінансової стійкості досить добре розроблені, їх практичне застосування серед страховиків залишається обмеженим. У результаті використання методу теоретичного узагальнення була створена матриця фінансового розвитку, що чітко відображає стан фінансової стійкості страховика (рис. 3.6). Ця модель має практичну цінність і може бути використана як етап підготовки до формування пасивів страховика.

Ключовим підсумком фінансової діяльності страховика, який може слугувати основою для ухвалення стратегічно визначальних рішень, є сукупність страхового та інвестиційного результатів. Інвестиційний результат виявляє інвестиційну діяльність і управління активами. Координатна система матриці (рис. 3.6) повністю відображає ці процеси, об'єднуючи оцінки розвитку двох основних напрямів діяльності: страхового бізнесу (InsB) і інвестиційного бізнесу (InvB) [29].

Ці показники відіграють важливу роль у визначенні оптимального напрямку досягнення збалансованості (гармонійної рівноваги), доповнюючись розрахунком інтегрального показника потенціалу фінансового розвитку (Financial Development Potential – FDP), що обчислюється за такою формулою:

$$FDP = FE - MFN = Ocap + InsR - (InsI + TC), \quad (3.1)$$

де FE – фінансове забезпечення (Financial Enrichment);

MFN – оперативні фінансові потреби (Moment Financial Needs);

Ocap – власний капітал (Own Capital);

InsR – страхові резерви (Insurance Reserves);

InsI – страхові виплати (Insurance Indemnities);

TC – загальні витрати (Total Costs).

Показник ефективності страхової діяльності визначається за такою методикою:

$$InsB = \frac{InsP - InsI - AC - REP}{Ocap + InsR - InsI - TC}, \quad (3.2)$$

де InsP – страхові платежі (Insurance Premiums);

AC – аквізаційні витрати (Acquisition Costs);

REP – премії з перестраховування (Reinsurance Premiums) [45].

Фінансову оцінку діяльності страховика можна розрахувати за такою формулою:

$$InvB = \frac{GF - InsR}{Ocap + InsR - InsI - TC}, \quad (3.3)$$

де GF – результати зміни обсягів гарантійного фонду (Guarantee Fund);

InsR – результати зміни обсягів страхових резервів (Insurance Reserves) [45].

Аналіз показників InsB, InvB та їх сукупності є ключовим для оцінки динаміки грошових потоків, що утворюються за підсумками страхової й інвестиційної діяльності. Підсумки діяльності визначаються змінами

обсягів гарантійного фонду і станом страхових резервів [45]. До складу гарантійного фонду входять додатковий капітал, резерви і нерозподілений прибуток. Якщо будь-який із показників ($InsB$ чи $InvB$) має від'ємне значення, це сигналізує про потенційні проблеми та загрози фінансовій стійкості страховика, які необхідно оперативно вирішувати.

Коректно розроблена матриця стане ефективним інструментом для прогнозування перспективних напрямів розвитку страхової компанії. Крім того, значення індикатора фінансового стану дозволяє оцінити обсяги фінансових ресурсів, що можливо спрямовати на подальший розвиток компанії.

	$InvB \ll 0$	$InvB \approx 0$	$InvB \gg 0$
$InsB \gg 0$	1 $InsB+InvB \approx 0$	4 $InsB+InvB > 0$	6 $InsB+InvB \gg 0$
$InsB \approx 0$	7 $InsB+InvB < 0$	2 $InsB+InvB \approx 0$	5 $InsB+InvB > 0$
$InsB \ll 0$	9 $InsB+InvB \ll 0$	8 $InsB+InvB < 0$	3 $InsB+InvB \approx 0$

Рис. 3.6. Матриця фінансової стратегії страховика

Отримані квадранти матриці можна інтерпретувати таким чином:

1. Якщо $InsB$ значно менше нуля ($InsB < 0$), це можливо говорить про те, що за аналізований період страхові виплати перевищують чисті страхові платежі, дорівнюють сумі зборів або ж супроводжуються різким зростанням аквізаційних витрат. Така ситуація вказує на незбалансованість портфеля страхування, де переважають ризики з високим рівнем збитковості, а управлінська команда компанії не справляється з виконанням своїх управлінських обов'язків.

2. Коли $InsB$ дорівнює нулю ($InsB = 0$), це свідчить про певну незбалансованість портфеля страхування. Хоча страхові виплати за період дослідження не є більшими за надходження від страхових платежів, вони знаходяться на допустимому або прийнятному рівні. Проте значна частина отриманих страхових премій може спрямовуватися на перестраховання. Також можливо, що витрати на аквізицію продовжують зростати, як і в зазначеному раніше випадку.

3. Якщо $InsB$ істотно перевищуватиме нуль ($InsB \gg 0$), це вказує на те, що страхова компанія займає стабільну позицію: страхові платежі демонструють сталу тенденцію до збільшення, в той час як страхові виплати знижуються. Це вказує на збалансовану структуру портфеля страхування та ефективну страхову політику. Водночас аквізаційні витрати залишаються стабільними. Сукупна дія цих чинників говорить про надійні ринкові позиції компанії та її потенціал для розширення, проте також вказує на агресивну конкурентну стратегію страховика.

4. Якщо $InvB$ істотно менше нуля, можна зробити висновок, що фінансова активність страховика протягом періоду дослідження зазнала збитків через недоотримання прибутку або явні збитки як від страхової, так і від інвестиційної діяльності.

Опісля отримання розрахунків $InsB+InvB$ визначається, до якого квадранта потрапляє конкретний страховик, що дозволяє оцінити його поточний стан (стан рівноваги, загроза фінансовій стійкості тощо) та прогнозувати, до якого квадранта він може потрапити в майбутньому, або яке положення для нього є прийнятним. За результатами схожих розрахунків за наступний рік можна спрогнозувати, до якого квадранта фактично переміститься компанія, порівнявши її фактичний стан із прогнозованим значенням.

Отже, з використанням матриці фінансового забезпечення можна визначити фінансовий потенціал страховика та активність всіх напрямів його діяльності (страхової, інвестиційної, фінансової). Ця модель є надзвичайно

ефективним інструментом для конкурентного аналізу, оскільки вона вказує на потребу в пошуку додаткових фінансових джерел та оцінює здатність страховика у подальшому розширювати ринкову частку.

Істотний рівень фінансової стійкості страховика визначається як гарантія вчасного та повного виконання перед страхувальниками його фінансових зобов'язань. Однак, за жорсткої конкуренції на ринку та постійного впливу зовнішніх факторів на діяльність страховика, кожна компанія має володіти перевіреним комплексом інструментів, що дозволяють оптимізувати її фінансову стійкість. До таких інструментів можливо зарахувати такі:

1. Обґрунтоване коригування страхових тарифів із урахуванням збитковості окремих видів страхування. Основою фінансової стабільності страховика є правильно розроблена тарифна політика. Тариф має бути розрахований так, щоб забезпечити баланс поміж доходами та витратами страховика, саме цей баланс є показником фінансової стійкості. Структура тарифної ставки відображає всі важливі резерви та фонди, що використовуються для виконання різних страхових операцій. Таким чином, страховий тариф є своєрідною міні-моделлю страхового фонду, що гарантує беззбитковість страхування.

2. Поліпшення програм перестраховування. Фонд перестраховування є важливою «подушкою безпеки» для всіх страхових компаній, бо перестраховування вберігає страховика від непередбачених втрат, що виникають у разі потреби проведення страхових виплат без належного покриття. Механізм перестраховування має органічно відповідати тарифній політиці, стратегії лімітів і ризиків андеррайтингу, бізнес-ризикам, кредитоспроможності страховика та його фінансовим ризикам. При правильному використанні цього інструменту компанія здатна ефективно управляти ризиками, що виникають у процесі її операційної діяльності.

3. Впровадження інноваційної діяльності. Застосування сучасних технологій у страхуванні сприяє зростанню прибутку та посиленню

фінансової стабільності. Завдяки інтеграції науково-технічних досягнень у всі аспекти своєї роботи, страховик зможе забезпечити стабільний прибуток і збільшення фінансових ресурсів на тривалий період..

4. Оцінка та коригування структури активів та інвестиційних ресурсів. Власний капітал окремої страхової компанії є основою її діяльності, фундаментом, на якому базується весь її бізнес. Він забезпечує фінансову стійкість страховика, оскільки навіть при недостатності страхових премій, необхідних для покриття зобов'язань, ці зобов'язання можуть бути покриті за рахунок власного капіталу. Через це розумна стратегія балансування активів і пасивів є гарантією фінансової стійкості компанії.

5. Скорочення дебіторської й кредиторської заборгованостей. Зовнішня заборгованість є розповсюдженим явищем, яке важко уникнути, проте вона не є бажаною для всіх економічних сфер. Постійне накопичення боргів згодом призводить до проблем з клієнтами, посередниками та може стати причиною банкрутства. За такої ситуації фінансова стійкість компанії не тільки підривається, але й ставиться під загрозу її функціонування. Тому страховикам потрібно поступово, з урахуванням можливостей та часу, скорочувати дебіторську та кредиторську заборгованість, підтримуючи її на допустимому рівні.

6. Пошук інших каналів надання страхових послуг. У ринковій економіці, де пропозиція на високому рівні, попит споживачів збільшується з кожною новою покупкою товару чи послуги, тому покращення продукту компанії повинно бути безперервним процесом. Хоча страхова послуга є специфічним товаром, важливо знаходити та використовувати нові можливості задля її поліпшення та реалізації. Лише за цієї умови страховик зможе зайняти конкурентоспроможну та фінансово стійку позицію на ринку.

В умовах глобалізації, що проникає до всіх секторів економічного простору, головним завданням страховика розпізнається оптимізація фінансової стійкості. Саме завдяки цьому страховик зможе ефективно управляти зовнішніми та внутрішніми змінами, забезпечуючи стабільне

функціонування та сприятливі умови для майбутнього фінансового зростання.

Для наочного представлення розглянутої матричної моделі виконаємо обчислення показників за формулами 3.2-3.3 та проведемо оцінку страхового та інвестиційного бізнесу для ПАТ «СК «УСГ». Результати розрахунків зведені до таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Оцінка страхового та інвестиційного бізнесу СК «УСГ»

Показник	2019	2020	2021	2022	2023
InsB	-0,078	0,163	0,144	0,278	-0,107
InvB	0,656	0,703	0,874	0,587	0,479
InsB+InvB	0,578	0,866	1,018	0,865	0,372

Змодельована матриця дозволить зробити прогноз щодо можливого розвитку страховика в довгостроковій перспективі. Наступним кроком є інтерпретація отриманих результатів оцінки стану страховика за страховою та інвестиційною діяльністю.

Згідно з результатами співставлення розрахунків та отриманим показником ІВ+ФВ СК «УСГ» знаходиться в позиції хиткої рівноваги в 3-тому квадраті. Це вказує на активну страхову діяльність компанії, наявність у її портфелі різноманітних послуг та достатні страхові доходи. Проте, менеджмент компанії не є ідеальним і не надає належної уваги управлінню фінансовими потоками. Це упущення призводить до зниження конкурентоспроможності компанії, а також до поступового зниження її фінансового потенціалу та стійкості. Якщо компанія продовжить стабільно нарощувати обсяги страхового відшкодування, при збереженні поточної політики управління пасивами, ймовірно, вона переміститься до 7-го квадрата.

Якщо компанія активізує інструменти управління інвестиційними ресурсами, вона зможе перейти до 4-го квадрата. Потрапляння до 5-го

квадрата є значно більш складним, оскільки така ситуація можлива лише за умови впровадження заходів зі збалансування страхового портфелю та здійснення додаткових фінансових інвестицій.

Таким чином, отримавши необхідні показники та побудувавши матрицю, можна зробити висновки щодо поточного стану страховика і спрогнозувати можливі сценарії розвитку його діяльності. Це дозволить прийняти відповідні заходи для покращення його фінансової стійкості в майбутньому. Проведений аналіз показав, що фінансова стійкість є ключовим показником, який забезпечує страховій компанії стабільний потік прибутку, міцні конкурентні позиції на ринку та можливості для розширення бізнесу. Тому кожен страховик стикається з питанням, яким чином покращити рівень власної фінансової стійкості.

Наразі для зміцнення рівня стійкості компанії може стати диверсифікація страхового портфелю. Часто страхові компанії зазнають значних збитків через непропорційний набір послуг, який характеризується високим рівнем ризику. У такому випадку рекомендується не лише переглянути та скоригувати склад портфелю страхових послуг, але й розглянути можливість включення нових продуктів, що відповідатимуть сучасним ринковим вимогам і краще задовольнятимуть потреби клієнтів.

Розширення власної діяльності є привабливим варіантом для страхових компаній з достатнім розміром статутного капіталу. Відкриття додаткових підрозділів або злиття з іншою страховою компанією може принести додаткові потоки прибутку, посилити імідж організації та розширити ринкову частку. Однак, варто враховувати, що такі зміни вимагають значних фінансових вливань та значних витрат на маркетингові дослідження, що, у свою чергу, може тимчасово послабити фінансове становище компанії.

Висновки до розділу 3

1. Управління капіталом страховика є основою фінансової стабільності та забезпечення його платоспроможності. Для ефективного функціонування необхідно враховувати взаємозв'язок між капіталом, активами, зобов'язаннями та прибутковістю. Стратегії управління капіталом мають бути адаптивними, послідовними та оптимальними, з акцентом на зниження фінансових ризиків і максимізацію рентабельності. Підвищення ефективності капіталу дозволяє зменшити витрати на його обслуговування та забезпечити фінансову безпеку компанії. Система управління капіталом повинна включати комплексний підхід, що враховує всі аспекти фінансового менеджменту. Важливою умовою є підтримка платоспроможності через оптимальну структуру капіталу та контроль за його ефективністю. Страхові компанії повинні враховувати як внутрішні, так і зовнішні чинники для своєчасного коригування фінансових показників. Ефективне управління капіталом сприяє не лише стабільності, але й зростанню ринкової вартості компанії.

2. Фінансова стійкість страховика є основою його стабільного розвитку і конкурентоспроможності. Для цього важливо впроваджувати ефективне управління фінансовими ризиками, включаючи їх виявлення, оцінку, розробку рішень і моніторинг. Інноваційні технології, такі як штучний інтелект і блокчейн, покращують процеси аналізу та управління ризиками. Створення інтегрованої системи управління ризиками забезпечує комплексний контроль і реагування на виклики. Реалізація цих заходів зміцнить фінансову стійкість страховиків і підвищить їхні позиції на ринку.

3. Фінансова стійкість страховика є критично важливим фактором для забезпечення стабільного функціонування компанії, виконання зобов'язань перед клієнтами та зміцнення конкурентних позицій на ринку. Розроблена матриця фінансового розвитку надає інструменти для комплексного аналізу стану страхової компанії, прогнозування її перспектив і прийняття стратегічних рішень. Ефективне управління страховою та інвестиційною діяльністю дозволяє підтримувати гармонійну рівновагу, знижувати ризики й

підвищувати прибутковість. Для поліпшення фінансової стійкості доцільно використовувати такі інструменти, як диверсифікація страхового портфеля, оптимізація тарифної політики, впровадження інновацій та управління дебіторською заборгованістю. Довгостроковий розвиток страхової компанії залежить від здатності адаптуватися до ринкових умов, посилювати управління фінансовими потоками та інвестувати в нові напрями, що відповідають сучасним потребам.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Проведене у роботі послідовне визначення напрямів удосконалення управління пасивами страхових компаній в контексті забезпечення їх фінансової стійкості дозволяє зробити кілька вагомих висновків:

1. Пасиви страхової компанії забезпечують її фінансову стійкість та здатність виконувати зобов'язання перед клієнтами. Власний капітал, що включає статутний та резервний капітал, а також нерозподілений прибуток, є основою для підтримки діяльності компанії. Технічні резерви формуються для покриття майбутніх страхових виплат, що підвищує довіру клієнтів. До пасивів належать також запозичення, включаючи кредити та облігації, які забезпечують додаткові фінансові ресурси, але вимагають своєчасного погашення. Інші зобов'язання, як податкові та перед персоналом, впливають на поточну операційну діяльність. Ефективне управління пасивами гарантує платоспроможність компанії та її здатність виконувати страхові зобов'язання. Таким чином, пасиви є важливою складовою фінансової структури, що забезпечує стабільність компанії.

2. Управління капіталом страхової компанії поєднує методологічні підходи та дотримання правових норм, що забезпечує стабільність і платоспроможність. Основні завдання включають аналіз капіталу, формування політики капіталізації, оцінку ризиків та моніторинг фінансових показників. Політика капіталізації визначає джерела фінансування, методи інвестування та розмір резервів, що дозволяє уникати фінансових труднощів. Правові аспекти включають дотримання законодавчих вимог, таких як ліцензування та мінімальні вимоги до капіталу. Міжнародні стандарти, наприклад, Solvency II, підвищують конкурентоспроможність страховиків. Інформаційні технології автоматизують облік капіталу, покращують звітність та забезпечують інформаційну безпеку. Отже, ефективне управління капіталом забезпечує фінансову стабільність і розвиток компанії.

3. Фінансова стійкість страхової компанії є основою її ефективної роботи та надійності. Важливими інструментами є управління ризиками, перестраховання, формування резервів і підтримка капіталізації для виконання зобов'язань. Диверсифікація ризиків через розширення видів страхування та інвестицій знижує залежність від окремих ринків. Автоматизація процесів і ефективне управління витратами покращують обслуговування клієнтів. Консервативна інвестиційна стратегія знижує ризики, а дотримання нормативних вимог допомагає уникнути юридичних проблем. Комплексний підхід забезпечує стабільність і надійність компанії.

4. СК «УСГ» демонструє позитивну динаміку розвитку, засновану на впровадженні європейських стандартів і стратегічному партнерстві з Vienna Insurance Group. Основу діяльності компанії складає автостраховання, яке у 2023 році охопило понад 72% портфеля, що свідчить про високий попит на ці послуги. Водночас, зменшення премій у 2023 році та коливання рівня виплат вказують на необхідність удосконалення ризик-менеджменту. СК «УСГ» активно впроваджує інновації, такі як онлайн-страхування, забезпечуючи зручність для клієнтів. Регіональна мережа та професійність співробітників гарантують доступність якісного страхового обслуговування по всій Україні. Орієнтація на інновації, клієнтоорієнтованість і доступність послуг дозволяють компанії зберігати конкурентоспроможність навіть в умовах економічних викликів.

5. Аналіз пасивів СК «УСГ» показав позитивну динаміку зростання власного капіталу та значне збільшення довготермінових зобов'язань, що свідчить про зміцнення фінансової бази компанії. У 2023 році спостерігалось зниження поточних зобов'язань, що вказує на ефективну оптимізацію обігових коштів та зниження короткотермінових фінансових ризиків. Зміни в структурі пасивів свідчать про прагнення компанії до фінансової стабільності, зокрема за рахунок довгострокових ресурсів та зменшення короткострокових зобов'язань. Власний капітал СК «УСГ» продемонстрував поступове зростання, незважаючи на коливання окремих його компонентів,

що вказує на зусилля щодо зміцнення фінансової стійкості. Аналіз страхових резервів показав їх значне зростання, але в 2023 році спостерігалось зниження, що може свідчити про зміну стратегії або зовнішні економічні чинники. В цілому, СК «УСГ» демонструє позитивну динаміку в довгостроковому періоді, але необхідно вдосконалити управління активами та пасивами для стабілізації фінансових показників у майбутньому.

6. Управління пасивами страхової компанії є ключовим для забезпечення її фінансової стійкості та платоспроможності. Ефективне управління дозволяє компанії оптимізувати структуру активів і зобов'язань, знижуючи ризики ліквідності та підвищуючи здатність виконувати зобов'язання перед клієнтами. За результатами оцінки фінансової стійкості СК «УСГ» виявлено, що рівень автономії та самофінансування залишаються нижчими за нормативи, що вказує на високу залежність від зовнішнього фінансування. Показники ліквідності, зокрема рівень абсолютної ліквідності та загальної ліквідності, значно перевищують нормативи, що свідчить про здатність компанії своєчасно покривати зобов'язання. Проте зниження рівня платоспроможності вказує на необхідність кращого контролю над власним капіталом для запобігання фінансовим ризикам. Рівень покриття зобов'язань суттєво покращився, що зміцнює фінансову стабільність та підвищує здатність компанії впоратися з непередбаченими фінансовими навантаженнями.

7. Управління капіталом страховика є основою фінансової стабільності та забезпечення його платоспроможності. Для ефективного функціонування необхідно враховувати взаємозв'язок між капіталом, активами, зобов'язаннями та прибутковістю. Стратегії управління капіталом мають бути адаптивними, послідовними та оптимальними, з акцентом на зниження фінансових ризиків і максимізацію рентабельності. Підвищення ефективності капіталу дозволяє зменшити витрати на його обслуговування та забезпечити фінансову безпеку компанії. Система управління капіталом повинна включати комплексний підхід, що враховує всі аспекти фінансового

менеджменту. Важливою умовою є підтримка платоспроможності через оптимальну структуру капіталу та контроль за його ефективністю. Страхіві компанії повинні враховувати як внутрішні, так і зовнішні чинники для своєчасного коригування фінансових показників. Ефективне управління капіталом сприяє не лише стабільності, але й зростанню ринкової вартості компанії.

8. . Фінансова стійкість страховика є основою його стабільного розвитку і конкурентоспроможності. Для цього важливо впроваджувати ефективне управління фінансовими ризиками, включаючи їх виявлення, оцінку, розробку рішень і моніторинг. Інноваційні технології, такі як штучний інтелект і блокчейн, покращують процеси аналізу та управління ризиками. Створення інтегрованої системи управління ризиками забезпечує комплексний контроль і реагування на виклики. Реалізація цих заходів зміцнить фінансову стійкість страховиків і підвищить їхні позиції на ринку.

9. Фінансова стійкість страховика є критично важливим фактором для забезпечення стабільного функціонування компанії, виконання зобов'язань перед клієнтами та зміцнення конкурентних позицій на ринку. Розроблена матриця фінансового розвитку надає інструменти для комплексного аналізу стану страхової компанії, прогнозування її перспектив і прийняття стратегічних рішень. Ефективне управління страховою та інвестиційною діяльністю дозволяє підтримувати гармонійну рівновагу, знижувати ризики й підвищувати прибутковість. Для поліпшення фінансової стійкості доцільно використовувати такі інструменти, як диверсифікація страхового портфеля, оптимізація тарифної політики, впровадження інновацій та управління дебіторською заборгованістю. Довгостроковий розвиток страхової компанії залежить від здатності адаптуватися до ринкових умов, посилювати управління фінансовими потоками та інвестувати в нові напрями, що відповідають сучасним потребам

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агрес О., Рубай О., Синявська Л. Удосконалення управління фінансовими ризиками страхової компанії з метою підвищення її фінансової надійності. *Аграрна економіка*. 2023. Т.16. № 3-4. С. 61-67.
2. Алескерова Ю.В., Салькова І.Ю., Федоришина Л.І. Страховий менеджмент: підручник. Вінниця: ВНАУ, 2019. 295 с.
3. Алескерова Ю.В., Сідак О.М. Управління капіталом страхових компаній. *Інфраструктура ринку*. 2018. №18. С. 300-308.
4. Біла книга. Майбутнє регулювання ринку страхування в Україні. 2020. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/White_paper_insurance_pr_2020-04-30.pdf?v=4
5. Бобиль В.В., Топоркова О.А., Аберніхіна І.Г. Складові елементи економічної безпеки страхової компанії. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. №4. С.19-23.
6. Бобиль В.В., Топоркова О.А., Аберніхіна І.Г., Дронь М.А. Фінансово-економічна безпека страхових організацій в контексті регуляторних змін. *Ефективна економіка*. 2024. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2024_3_7.
7. Богріновцева Л., Бондарук О., Ключка О. Фінансова безпека страхового ринку: теоретичний аспект. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2023. Вип. 4. С. 216-226.
8. Богріновцева Л.М., Ключка О.В., Заїчко І.В. Розвиток та впровадження інноваційних підходів до фінансового управління страховими компаніями в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-57>
9. Богріновцева Л.М., Чамор Г.С. Напрямки вдосконалення фінансової стійкості страхових компаній України. *Збірник наукових праць Університету*

державної фіскальної служби України. 2019. № 2. С. 20-32.

10. Бонба І. Антикризове управління у страхових компаніях. *Причорноморські економічні студії*. 2019. № 48-2. С. 16-19.

11. Буяк Л.М., Пришляк К.М., Башуцька О.С. Імітаційна модель управління страховою компанією в умовах ринку. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2020. № 829. С. 99-108.

12. Вдовенко Л.О. Фінансова безпека страхових компаній в умовах нестабільного ринкового середовища функціонування. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2022. Вип. 4. С. 73-79.

13. Вергун А.М., Мирна О.С. Економічна сутність механізму фінансової безпеки страхових компаній. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія : Економічні науки. 2019. № 11. С. 158-165.

14. Владика Ю.П., Шубіна І.О. Управління страховими ризиками страховика (за матеріалами страхової компанії «УСГ»). *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2830/2752>

15. Водолазська О.А. Розвиток страхового ринку у контексті ефективності процесу андеррайтингу. *Економічний аналіз: зб. наук. праць. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2015. Т. 22. №1. С. 90-96. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/986/815>*

16. Водолазська О.А., Коновалова Д.Є. Актуальні загрози фінансовій безпеці страхового ринку України. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 38. С.312-317. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/38_2019_ukr/50.pdf

17. Гладчук О.М. Фінансова безпека українських страхових компаній у сучасних реаліях. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-40>

18. Глухова В.І., Крот Л.М. Управління ризиками діяльності страхових компаній в контексті фінансової безпеки. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-81>

19. Гончаренко А.С., Зачосова Н.В., Коваль О.В. Стратегічні аспекти забезпечення фінансово-економічної безпеки страхових компаній у контексті розвитку конкурентоспроможного ринку страхових послуг. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія Економічні науки*. 2020. № 2. С. 160-168.

20. Грабчук О.М. Теоретичні обмеження в управлінні страховим портфелем. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 6. С. 22-25.

21. Данилків Х.П., Горбова Х.В. Дослідження якості страхового портфеля АСК «ІНГО Україна». *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. Т. 29, № 4. С. 42-46.

22. Дем'янчук М.А., Маслій Н.Д., Жаданова Ю.О. Страхова екосистема України: забезпечення розвитку страхових компаній. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2021. № 18. С. 30-38.

23. Дядюра К.В., Янковський В.А. Антикризове управління страховими компаніями: сутнісний складник та сучасний стан страхового ринку України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2021. № 2 (29). С. 120-126.

24. Журавка О.С., Діденко І.В., Колеснік А.І. Фактори впливу на фінансову безпеку страхових компаній. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. №5(5). С. 15-19.

25. Журавка О.С., Кожушко І.О., Рябушка Л.Б. Процес управління страховим портфелем страхової компанії. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. № 9. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-08-02>

26. Журавка О.С., Темченко А.Р., Федорченко В.Г. Теоретичні підходи до визначення фінансової стійкості страхових компаній. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 22 (1). С. 117-122.

27. Клапків Л.М., Клапків Ю.М., Свірський В.С. Фінансові ризики в діяльності страхових компаній: теоретичні засади, сучасні реалії та прагматизм управління: монографія. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір

Г.М., 2020. 171 с.

28. Кнейслер О., Король С., Спасів Н. Прагматизм управління фінансовою стійкістю страхових компаній в Україні. *Світ фінансів*. 2022. №3(72). С. 99-110.

29. Король С. Оптимізація фінансової стійкості страхових компаній як запорука сценаріїв їх розвитку. *Економічний аналіз*. 2021. Т. 31. № 1. С. 306-312.

30. Кривошлик Т.Д. Фінансові ресурси у формуванні фінансового потенціалу страхової компанії. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 10(12). С. 235-250.

31. Кривошлик Т.Д., Димніч О.В. Фінансова безпека страхової компанії як умова забезпечення фінансової безпеки страхового ринку. *Успіхи і досягнення у науці*. 2024. № 4(4). С. 722-734.

32. Лащик І., Митровці М. Антикризове управління страховими компаніями. *Галицький економічний вісник Тернопільського національного технічного університету*. 2023. № 81 (2). С. 83-88.

33. Левковець Н.П., Бабич Л.М., Теслюк Н.П., Наконечна С.А., Гуцалюк О.І. Фінансова безпека страхових компаній в умовах інституційних змін. *Ефективна економіка*. 2021. № 8. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9155>

34. Мандра Н.Г., Лактіонова О.Ю. Необхідність цифрових технологій у бізнес-процесах страховиків. *Економічний простір*. 2020. № 154. С. 202-206.

35. Масюк Ю.В., Грабчук О.М., Жовтяк С.В., Пасько А.Д. Фінансова стійкість страхової компанії: синергетичний підхід в управлінні грошовими потоками і капіталом. *Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету*. 2024. № 2(9).

36. Мельник Т.А., Сибірцев В.В. Страхування : навч. посіб. Кропивницький: ПП «Ексклюзив Систем», 2022. 307 с.

37. Озерова А.Г., Левкович О.В. Управління фінансовою стійкістю страхової компанії. *Бізнес Інформ*. 2020. № 7. С. 230-235.

38. Осадець С.С. Розвиток сучасних інноваційних технологій на ринку страхових послуг. *Інноваційна економіка*. 2020. № 1-2. С. 194-195.

39. Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України: Наглядова статистика. Показники діяльності учасників ринку небанківських фінансових послуг. 2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>

40. Петрук О.М., Полчанов А.Ю., Ніколаєнко С.М., Дячек С.М. Антикризове фінансове управління страховими компаніями. *Ефективна економіка*. 2023. № 4. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/1414>

41. Приступа Л.А., Возовик І.А. Концептуальні засади фінансового управління страховою компанією в сучасному бізнес-середовищі. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2020. № 2. С. 125-129.

42. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 р. № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20>

43. Расшивалов Д.П., Підвисоцький Я.В., Східницька Г.В. Управлінські стратегії забезпечення фінансової стійкості страхових компаній під час кризових ситуацій. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2024. № 1(44). С. 94-101.

44. Рейтинг страхових компаній України 2024. Форіншурер : веб-сайт. URL: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife>

45. Савченко О., Пустовіт О. Матриця фінансового розвитку та оптимізація фінансової стратегії страхової компанії (на прикладі ПрАТ «СК «Євроінс Україна»). *Development Service Industry Management*, 2023. № (4), С.81-85.

46. Самарічева Т.А., Крушинська А.В. Вплив податкового навантаження на фінансову стійкість страховика. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 6(12). С. 106-120.

47. Ситник Н., Михайлюк М. Загрози та ризики фінансової безпеки страхового ринку України в умовах війни. *Молодий вчений*. 2023. № 5. С. 169-173.

48. Ситник Н.С., Тишковець М.М. Фінансово-економічна безпека страхової компанії та її забезпечення. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1262/1216>
49. Сич О.А., Павлосюк Х.П. Оцінка фінансової стійкості страхової компанії. *Ефективна економіка*. 2018. № 11 URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6704>
50. Скриль В.В. Фінансова безпека страхового ринку України. *Економіка і регіон*. 2023. № 3(90). С. 126-138.
51. Скрипник Г., Якименко В. Діяльність страхових компаній України в умовах воєнного стану. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. №2 (11). С.151-156.
52. Сніщенко Р.Г, Крот Л.М. Особливості організації роботи страхових компаній України в період збройного вторгнення. *Трансформаційна економіка*. 2023. № 4 (04). С. 66-71.
53. Сніщенко Р.Г. Безпекові аспекти управління страховими компаніями України. *Трансформаційна економіка*. 2024. № 1 (06). С. 63-67.
54. Сніщенко Р.Г., Крот Л.М. Особливості організації роботи страхових компаній України в період збройного вторгнення. *Трансформаційна економіка*. 2023. №4. С.66-71.
55. Сніщенко Р.Г., Крот Л.М. Управління страховими організаціями в період війни. *Ефективна економіка*. 2023. № 9. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.9.283>
56. Терещенко Т.Є., Шутова Д.М. Формування оптимального страхового портфеля страхової організації. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2018. № 2(2). С. 57-64.
57. Ткаченко К.В., Паска І.М. Методичні підходи до оптимізації портфеля послуг страхової компанії. *Економіка та управління АПК*. 2021. №1. С. 164-172.
58. Ткаченко Н.В., Водолазська О.А. Гармонійний аналіз коливань андеррайтингового результату страховика. *Вісник Тернопільського*

національного економічного університету. 2015. Вип.4. С.50-64.

59. Ткаченко Н.В., Водолазська О.А. Дискусійні питання теорії страхового портфеля. *Фінансовий простір*. 2015. № 3(19). С. 146-154.

60. Фінансова звітність ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група». URL: <https://www.usg.ua/about/financial-information/financial-statements>

61. Халатур С.М., Ільченко О.О. Сек'юретизація активів як елемент ефективності управління портфелем страхової компанії. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-49>

62. Халатур С.М., Карамушка О.М., Котюх М.В. Цифровізація управління страховим портфелем як елемент фінансової безпеки страховика. *Агросвіт*. 2024. № 19. С. 4-9.

63. Шаповал Л.П., Кудлай К.Д., Соломка О.С. Формування та оптимізація страхового портфеля страховика на прикладі ПрАТ «СГ «ТАС». *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки*. 2021. № 2(2). С. 38-43.

64. Юхименко В.М., Сулима Д.А. Управління капіталом страхових компаній на основі ризик-зорієнтованого підходу. *Економіка та держава*. 2020. № 6. С. 201-205.

65. Khalatur S., Honcharenko O., Karamushka O., Solodovnykova I., Shramko, I. (2022). Paradigm transformation of the economic crises modeling. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 4(45), pp. 285-297. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.45.2022.3833>

66. Velychko O., Velychko L., Khalatur S., Roubík H. (2020) A guarantor in the quality management system of educational programs: a case of Ukrainian universities. *Problems and Perspectives in Management*, vol.18(4), pp.153-166. DOI: [https://doi.org/10.21511/ppm.18\(4\).2020.14](https://doi.org/10.21511/ppm.18(4).2020.14)

67. Velychko, O., Khalatur, S., Bondarchuk, N., Bahorka, M. (2022). Self-regulation system of continual improvement of quality and efficiency in higher education: A case of Ukraine. *Knowledge and Performance Management*, 6(1), 11-26. DOI: [https://doi.org/10.21511/kpm.06\(1\).2022.02](https://doi.org/10.21511/kpm.06(1).2022.02)

